DISQUISITIO ACADEMICA

DE

DIGAMMATE,

quam

Venia amplissimæ Facultatis Philosophicæ
ad Imper. Alexandr. in Fennia Universitatem

modeste subjicit publicæ censuræ

FRANCISCUS GUILIELMUS GUST. HJELT,
Philosophiæ Magister.

In Auditorio Philos. die III Aprilis A. MDCCCXLIV.
Temp. Antem.

HELSINGFORSIÆ
Literis Frenckellianis.

"Ne quis tanquam parva fastidiat grammatices elementa: non quia magnae sit operae, consonantes a vocalibus discernere, ipsasque eas in semivocalium numerum mutarumque partiri; sed quia interiora velut sacri hujus adeuntibus apparebit multa rerum subtilitas, quae non modo acuere ingenia puerilia, sed exercere altissimam quoque eruditionem ac scientiam possit."

Quint. Inst. Or. I, 4. 6.

Quemadmodum multa verba primitiva interierunt, dum derivata usu ac consuetudine retinentur, sic singulae literae, quas antiquitas noverat, intercidere potuerunt *), dum novae, quae earum in locum successerunt, superstites sunt. Nam vehementer errat, et rationis et viae, qua linguae oriuntur, formantur et excoluntur, plane ignarus est, qui omnes populos, qui et ante nos

---

*) Literas ante ex. gr. *οὐ, οἱ, ἑ* formas excidisse et poetarum usus et prosaicae orationis probat. Nam apud Poetas, Homerum inprimis, ante haec verba et hiatus reperitur et vocalis, una consonante subsequente, producitur, et apud Atticos ante ea neque *οὐ* particula in *οὐχ* mutatur, neque *ν ἐφελκύστικον* ponitur. Cfr. Buttm. Ausführl. Griech. Gramm. I, 287. §. 72, 6. Haud aliter *Horat.* Epist. ad Pisones v. 60 sq.

Ut silvae foliis pronos mutantur in annos:
Prima cadunt; ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque. *Adde* vers. 70—73.
Multa renascentur, quae jam cecidere, cadentque,
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.

fuerunt et nostra aetate vivunt, semper eosdem vocalium consonarumque literarum sonos habuisse putat. Imo literae aliae quum aliis facilius pronuntientur, interdum factum est, ut, quas literas majores invenerant et usurpaverant, easdem propter oris incommoditatem posteri repudiarent, et in earum locum aliae, easque facilius pronuntiandas, substituerent*). Atque ejusmodi literam antiquitus usitatam, a posteris vero neglectam et vario modo immutatam digamma fuisse arbitramur. Primus inter viros doctos recentioris aetatis *Richardus Bentley* doctrinam de digammate revocavit. Legendo enim et relegendo Homerum observavit quaedam, a vocali incipientia, vocabula tam saepe Hiatum admittere, ut, si has voces semoveas, hiatus versus Homerici ad universi generis vim et naturam referri possit. Cum insuper eadem verba intellexit Apostophen spernere, praecedentem syllabam brevem in consonam exeuntem producere, diphtongos vero et vocales longas non corripere, aliquod in capite vocum sequentium latere non dubitavit, quod denique ad veritatem perduxit. Causam invenit esse literam, cujus vis in ore populi valuit, quamquam temporibus, quibus carmina Homeri primo literis fuerunt mandata, non amplius picta usurpabatur. Haec observatio, cum Bentlejo mortuo notum fuisset, eum suas de digammate annotationes margini exemplaris, quo erat usus, Homeri adscripsisse, *C. G. Heynio* consilium exemplar Bentlejanum inspiciendi attulit, ut rem novam accuratius cognosceret et perspectam haberet utilitatem, quae inde versui Homerico, hiatibus pleno, subnasceretur. Votis fruebatur et annotationes sive adversaria Bentleji — *Codex Bentlejanus* — Regiam Augustam migraverunt mense Febr. anno 1790. His et aliorum Britannorum disquisitionibus**) certior factus de re tum tempo-

*) Non possumus, quin significemus, linguam Albanensium, quae Alphabeto utitur Graeco, literas, quas antiqui Graeci abjecerint, restituisse, novasque addidisse ex. g. F ad exprimendum w sonum, ν = ng, σ ($\sigma\nu$) = sch, χ = kh. Cfr. *Xylander.* Die Sprache der Albanensen oder Schipataren. Frankof. 1835. p. 8.

**) Attigerant eodem fere tempore eandem partem literaturae Graecae:

ris ambigua, persuasusque de veritate soni, cujus effectus ipse animadverterat, primus laudatus jam *Heyne*, editor ille Homeri Iliadis *) diligentissimus, in Germania doctrinam *aspirationis Aeolicae*, ut vocabatur, divulgavit, in Excursu III ad Il. *T.* non solum de digammatis natura disputans, sed etiam vocabula, quibus vestigia inesse putabat, recensens. Quandoquidem vir Spectatissimus in usum suae de digammate doctrinae interpolationes et correctiones divinavit**), ubi nullae erant arguendae, minime omnia ei vitio vertenda putamus, sed novitati rei et difficultati sonum restituendi amissum. Multum de doctrina literae ob oculis non amplius versantis meruit, nec dignus fuit tanta vituperatione ***), quantam putabat censor in *Ephemeridibus lit. Jen.* 1803 pag. 285 seq. Telam inchoatam, quamquam nulli fuerunt, qui illa digesta speciatim componerent, continnaverunt: *Gottofr. Hermann* †), *Buttmann* ††), *Thiersch* †††),

---

Dawes in Miscell. Crit. IV, 113. et Payne Knight in: Analytical Essay of the Greek Alphabet. London 1791.

*) Homeri Carmina curante C. G. Heyne. Lpz. et London 1802. 8. 8.

**) "Wahr ist es, Bentley, die übriegen Engländer, und Heyne, welche das digamma in der Homerischen Kritik, besonders als Kennzeichen des Aechten und Unächten anwenden wollten, sind unrichtig und wunderlich zu Werke gegangen, allein mit einer solchen allgemeinen Bemerkung ist darum nicht alles abgethan, und die Sache muß oft noch besprochen werden, ehe sie ihr bestimmtes Ende erreicht." Boechh. Ueber d. Versm. des Pindaros p. 29.

***) "Heynes Beobachtungen und Meinungen über das digamma schweben ohne festen Standpunkt, aber sie sind nicht ohne Wahrheit". Boeckh. l. c. p. 30.

†) In censura Hom. Iliad. ab Heynio edit. quae in Ephem. Lipsiens. anno 1803. N:o 1—6. continetur.

††) In libris, quibus inscribuntur: Ausführliche Griechische Grammatik (Berlin. Tom. I. 1830. Tom. II, 1839) §§. 6, 6. 120, 617. etc. et Lexilogus oder Beiträge z. Griech. Wort-Erklärung. Berlin 1837.

†††) Griechische Grammatik vorz. des Homer. Dialects von Fr. Thiersch. §§. 152—162.

Reimnitz *), *Kühner* **), *Graefenhan* ***) e. s. p. In certamen tamquam impugnatores descenderunt: *Fr. A. Wolf* †), *C. Ilgen* ††), *A. Matthiae* †††) atque *Fr. Spitzner* *), qui quidem veritatem literae non negat, sed animadvertit digammatis ope non omnes hiatus sanari: "expellas furca", ait, "tamen usque recurrit".

Horum scriptis multum debemus, eorum scripta saepissime commemoramus, saepe laudamus, aliquoties non probamus, et quia in omni discrepantia opinionum ipsa res in judicium vocatur, omniaque, quaecunque in disceptationem cadunt, perpenduntur, speramus fore, ut his ducentibus ad doctrinam de digammate attulerimus quidquam novi. Neque reticendum putamus, eam diu antea ex ipso rerum tenore fuisse linguarum studii rationem, ut, qui huic studio literarum, quod profitentur ii, qui Grammatici vocantur, se dediderint, tuta et vulgaria secuti sint potius, quam nova et abscondita eruerint. Huc etiam accedit, quod plerique in unam tantummodo linguam tractandam operam impendunt, quodque vocabula eorumque formas non cum aliis conjuncta scrutantur. Qui vero naturam linguae cujusdam penitus cognoscere cupit vel grammatici partibus rite fungi vult, is nonnisi unius inter se conferat linguae formas, sed, revulsis his arctioribus et angustioribus aggeribus in universum linguarum, ut ita

---

*) In: Das System der griech. Deklination von Fr. W. Reimnitz. Potsdam 1831.

**) In: Ausführliche Griechische Grammatik von Raphael Kühner. §. 14.

***) In: Grammatica Dialecti Epicæ, auctore A. Græfenhan. Lips. 1836. Cap. II. p. 5.

†) In: Cens. Hom. Iliad. ab Heynio edit. Ephem. lit. Jen. 1803. in primis N:o 128. et in Prol. nov. Edit. p. LXIV. Confer *Spitzner*. l. infra cit. pag. 111.

††) In praefat. ad. Hymn. Homer. pag. XVII.

†††) In edit. priori Gramm. Græcæ §. 41. sed sententiam suam jam mutat in *Addit.* pag. XXII.

*) In libro: De versu Græcorum Heroico scripsit *Fr. Spitzner*. Cap. IV. p. 106—160.

dicamus, mare provehens, comparatis inter se quam plurimis, quae vel maxime sibi appositae esse videantur, linguis, tum demum de rebus hic pertinentibus aliquid statuat. "Nullum est genus rerum", inquit *Cicero* *), "quod aut avulsum a ceteris per se ipsum constare, aut, quo cetera si careant, vim suam et aeternitatem conservare possint". Haec cum ita sint, linguas, quascunque potuimus, inter se contulimus, ut ad liquidum perduceremus, quisnam in lingua Graecorum antiquissima digammatis fuerit usus; quam late patuerit; quo sono protulerint Graeci; quibus mutationibus obnoxius; constansne fuerit ac certus in certis vocalibus, et quaenam illa fuerunt vocabula. Ad haec indaganda et cognoscenda viam aperiunt et muniunt omnes linguae *Indogermanicae*, quae tamquam rivuli ex uno fonte profluxerunt, et in primis lingua *Sanscrita* **), quae cum in aliis verbis antiquissimorum sonorum verborumque tenacissima sit***), tum huic nostrae disputationi vetustate sermonis sui multum lucis effundit. De cetero nostra tractatio dum progreditur rem ipsam melius explanabit.

§. I.

Quid sit digamma.

De digammate nihil veri dici potest, nisi prius dijudicetur,

***) Lib. de *Orat.* III, 5.

**) "Im nächsten grade der Verwandschaft zu der Sprache, welche wir jetzt die heilige der Indier, unter dem Namen der vollkommenen, Sanscrita, kennen, stehen vor allem die Griechische und Lateinische unter Sprachen des alten, die Germanischen Mundarten unter denen des neuen Europas, und unter den Asiatischen Sprachen die Persische" ait Illustr. Bopp in Vergl. Zergl. des Sanscrits. Gelesen in der Acad. der Wissensch. in Berlin 1823. pag. I.

***) "Servavit lingua Indica a tot inde saeculis eundem tenorem, eandem speciem, eamque talem, ut indolem prisci mortalium aevi spirare videntur". *Schlegel*, Bibl. Ind. I, 289.

fuitne digamma litera in lingua antiquissima usitata. Quam quaestionem primum quidem ad explicandum proponere conabimur, etsi nescii non sumus in quanta rerum obscuritate versetur. Est enim hoc in genere molestum, quod pauca tantum monumenta supersunt, ex quibus linguae Graecae primordia percipiantur et facillima fieri possint judicia. Auctores etiam veterum probatissimi obscuram hanc et difficilem quaestionem ne multis quidem verbis attigerunt. In silentio igitur eorum, qui magna erant judicandi subtilitate instructi, hic locus multis patuit, qui variis opinionum fluctibus jactarentur. Nobis autem quaerentibus quid esset de hac re judicandum, verentibusque, ne falsae rei aut non satis probatae assentiremur, faciendum videbatur, ut argumenta cum argumentis componerentur, quo facilius intelligi posset quaenam sententia aut vera esset aut ad veritatis similitudinem propior. Jam videmus omnium fere consensu probatam opinionem, quam praebet *Scholiastes* *) *εἰς τὴν Διονυσίου γραμματικήν*: *Ἐπειδὴ δέ τινες τὸ παρὰ Βοιωτοῖς καὶ Αἰολεῦσι λεγόμενον δίγαμμα — ὅ τυποῦται οὕτως* ***F*** *— βούλονται τοῖς στοιχείοις κατατάσσειν, ἔλθωμεν καὶ εἴπωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς βούλονται αὐτὸ κατατάσσειν τοῖς στοιχείοις καὶ τότε δείξομεν, ὅτι οὐκ ἔστι στοιχεῖον. Φασὶ μὲν ὅτι παντὶ στοιχείῳ ἕπεται τό ἔχειν χαρακτῆρα καὶ ὄνομα δι' οὗ ὀνομάζεται, ὥς φαμεν τοῦτο καλεῖται α̅ ἢ η̆ ἢ ω̅. εἰ οὖν ἄρα καὶ τὸ δίγαμμα χαρακτῆρα ἔχει καὶ ὄνομα, δῆλον ὅτι στοιχεῖόν ἐστι. Εἰπόντες οὖν πῶς λέγεται αὐτὸ στοιχεῖον, ἔλθωμεν καὶ δείξωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸ στοιχεῖον. Ἰστέον οὖν ὅτι πᾶν στοιχεῖον ἀφ' ἑαυτοῦ ἄρχεται, τὸ α̅ ἀπὸ τοῦ α̅, τὸ β ἀπό τοῦ β, καί τὰ ἑξῆς ὁμοίως. τὸ δὲ δίγαμμα οὐχ οὕτως ἔχει. οὐκ ἄρα οὖν ἔστι στοιχεῖον. Ἄλλως δὲ πάντα τὰ στοιχεῖα κατὰ πᾶσαν ἔστιν εὑρίσκεσθαι διάλεκτον. τὸ δὲ δίγαμμα οὔ, ἀλλὰ παρὰ μόνοις τοῖς Βοιωτοῖς καὶ τοῖς Λάκωσι καὶ τοῖς Αἰολεῦσιν, οὐκ ἄρα στοιχεῖον. Τὰ δὲ στοιχεῖα ἢ φωνήεντά ἐστιν ἢ σύμφωνα (καὶ τὰ μὲν σύμφωνα) εὑρίσκονται μετὰ ἑτέρου συμφώνου ἢ ἐν συλλήψει ἢ ἐν διαστάσει, οἷον θνήσκω, ἕλκω. εἰ ἄρα οὖν τό* ***F*** *οὐ σύνεστι παν-*

*) Fr. Imm. *Bekkeri* Anecdota Graeca Vol. II. 777. Berl. 1814.

*τελῶς συμφώνοις, ἀλλὰ φωνήεσιν ἀεὶ, οἷον **F**ούλενα, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι σύμφωνον. ἀλλ᾽ οὐδὲ φωνῆεν δύναται εἶναι· καὶ γὰρ τοῖς φωνήεσι παρέπεται τὸ δασύνεσθαι καὶ ψιλοῦσθαι, τὸ δὲ **F** οὐδέποτε δασύνεται, ἀλλὰ μόνον ψιλοῦται, οὐκ ἄρα ἐστὶ φωνῆεν. Ἄλλως δὲ καὶ τὰ προςτακτικὰ φωνήεντα οὐχ ὑποτάσσονται φωνήεσιν, οἷον τὸ ᾱ καὶ ε̄ καὶ τὰ ἄλλα, προςτακτικὰ ὄντα, οὐχ εὑρίσκονταί ἑτέροις ὑποταττόμενα φωνήεσιν. εἰ ἄρα οὖν τὸ **F** εἴπωμεν φωνῆεν, εὑρεθήσεται ἐν τῷ **F**ἄναξ καὶ **F**ελένη τὸ α καὶ ε̄, τὰ προτακτικά, ὑποταττόμενα φωνήεσιν, ὅπερ ἐστιν ἄτοπον .... τρία οὖν φωνήεντα ἐν μιᾷ συλλαβῇ, ὅ πέρ ἐστιν ἀδύνατον. εἰ ἄρα οὖν, ὡς δέδεικται, οὔτε σύμφωνον δύναται εἶναι, οὔτε φωνῆεν, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι στοιχεῖον τὸ **F**. Ἔτι πᾶς χαρακτὴρ στοιχείων σημαίνει ἀριθμόν. καὶ γὰρ τὸ ᾱ σημαίνει ἕνα ἀριθμόν, καὶ τὸ β δύο, καὶ ἑξῆς. εἰ ἄρα οὖν ὁ χαρακτὴρ τοῦ **F** οὐ σημαίνει ἀριθμόν, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι στοιχεῖον.*

Nec defuerunt, qui ex ista argumentatione collegerint et, positis quibusdam, id intulerint, ut digamma nunquam exstiterit, sed mera sit Grammaticorum fictio. Haec vero argumentatio hoc unum habet, ut digamma non fuerit litera, sed aspiratio in dialecto Aeolica usitata. Cui opinioni etiam *Priscianus*, cujus magnam in rebus grammaticis auctoritatem saepissime pressis verbis sequimur, assentitur in libro suo primo: ”Sciendum tamen”, dicens, ”quod hoc ipsum Aeoles quidem ubique loco aspirationis ponebant, effugientes spiritus asperitatem”· Sed quantum hoc a veritate abhorreat, jam facile apparet ex eo, quod ex usu, quo tantummodo in dialecto Aeolica occurrit, naturam soni interpretentur. Ignorant omnino, Aeoles sonum retinuisse, cum jam aliae dialecti aut loco illius spiritus substituissent *)

*) Spiritus enim asperi Graecorum in duas partes dilabuntur: 1:o *radicales* i. e. qui ipsius radicis proprii sunt, sive ii, qui radici insidebant, aut subnati sunt ex una literarum radicalium. 2:o *hysterogenos* i. e. qui nec mediate nec immediate radicis proprii sunt, sed anorganico modo verbo praefixi. Plurimi vero spirituum

aut respuerent et re non amplius agitata digamma describunt esse Aspirationem Aeolicam. Sed si fragmenta poetarum Aeolicorum perlustrare volumus, satis erit nobis persuasum, F usitatum esse ut ceteras simplices consonantes. Invenimus 1:o ut F producat praecedentem syllabam brevem in consonam exeuntem: *ἄτερ Fέθεν* ◡—◡◡ *Alc.* 2:o ut syllaba natura longa ante F maneat longa: *φαίνεταί Fοι* —◡—◡ *Sapph.* 3:o ut syllaba in vocalem exiens numquam cum sequente vocabulo, cui digamma adhæret, per Apostrophen conjungatur, sed per se efficit moram, eamque brevem, ut *πῆδα Fεόν, Korin.* i. e. *παῖδα ἑόν, ἐγώγα ἄνασσα* et *τὸ ἦρ, Alc.* ut *Schneidewin* e libris restituit — i. e. ut apud Aeoles eandem habeat vim ac apud Homerum. Eam ob causam sic ab istis dissentimus, ut hanc rei rationem secuti nobis persuadeamus digamma fuisse literam. Si praeterea scripta aliorum Grammaticorum, quae huc pertinent, comparamus, invenimus loca, quae vim sententiae et Schol. et Prisciani reprimunt. Hic potest primum *Victorinus* Afer adhiberi, is, qui dicit literam F vocari *δίγαμμα* sive *Βαῦ* i. e. *Fαῦ* *), unde igitur patet nomen literae ut ceterarum literarum nomina a se ipso incepisse. Errore deinde laborat dictum Schol.: *δίγαμμα παρὰ μονοῖς τοῖς Βοιωτοῖς καὶ Λάκωσι καὶ τοῖς Αἰολεῦσιν ἔστιν εὑρίσκεσθαι.* Numerat enim *Tryphon* Grammaticus *περὶ λεξέων* §. 11. alias dialectos, quae id etiam usurparunt: *προστίθεται τὸ δίγαμμα παρά τε Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Λάκωσι καὶ Βοιωτοῖς οἷον ἄναξ, Fάναξ, Ἑλένα Fελένα* — verba ejus gravitatis ut persuaderent *Wolfio* **) de veritate literae, quam antea dubitaverat.

---

radicalium originem literis Σ sive F debent, pars minima orta est ex literis aspiratis Φ, X, Θ sive locum τοῦ K aut j implet. Conf. quae in hoc argumentum dicit *Giese*, Ueber den Aeol. Dialect. Berl. 1837. II. B. II Cap. pag. 224—304.

*) Conf. *Sylburg*. De Alph. Graeco. p. 8 et *Buttmann*. Griech. Gramm. I, 10. §. 2.

**) Id ipse profitetur in *Analectis* suis II, 1. — Ad sententiam supra

Itaque quum veterum Grammaticorum de hoc signo sententiae aut ambiguae sint, aut inter se contrariae, ipsi, quid sit statuendum, nunc videamus. Atque hoc facile apparet, digamma non talem, qualem effecit, vim efficere potuisse, si litera non fuisset. Vestigia enim digammatis in lingua, qualem nostra tulit aetas, ubique cognoscuntur; cognoscuntur non tantum in metris versuum, sed etiam in commissura vocabulorum, in declinatione nominum et conjugatione verborum. Regulas si quis fingere velit, quibus illa adscribi possunt, facile intelliget:

1:o *Vocabula*, quae digammate incipiunt, a vulgari versuum lege in eo differre, quod hiatum admittunt et positionem efficiunt. *)

2:o *a) Vocabula*, quibus digamma praefixum est, in compositione cum aliis vocibus, inprimis cum *a* privativo et intensivo, et elisionem et crasin sive contractionem spernere **).

b) Nomina, quibus digamma inhaeret ***) a reliquorum nomi-

---

allatam accedit etiam *Tryphon Lascaris*, cujus verba leguntur apud *Thiersch*. §. 155 et quæ confirmant literam ἑτέρῳ συμφώνῳ adhaesisse: *Ἀλκαῖος*, inquit, *Fρῆξεις ἀντὶ ῥῆξεις εἶπεν, ὥς φησι Τρύφων ὁ Γραμματικός, ὃς καὶ Ἴωνας καὶ Δωριεῖς καὶ Λάκωνας καὶ Βοιωτοὺς αὐτῷ χρῆσθαί φησιν.* Adde *Boeckh*. Ueb. d. Staatshaush. d. Ath. II. 389: "Fast in allen Landschaften scheinen meist dieselben Worte digammirt gewesen zu sein; einige nomina Propria machen davon eine Ausnahme."

*) Conf. *Buttm*. Griech. Gramm. I. 29. § 6. 6. et *Kühner*, Ausf. Griech. Gramm. I, 35.

**) Die Stammwörter der Formen worin dies ἀ - im Hiatus erscheint, wie ἄοινος. ἄϊστος, ἀηδής etc. lassen sich meist bei Homer noch als digammirt darthun; und auch wo es sich auf diesem Wege nicht zeigt, ist doch eben durch die grosse Analogie gegründete Vermuthung für das alte Digamma." *Buttman*. Griech. Gramm. §. 120. Anm. 17.

***) *Priscianus* l. c. p. 547: "Hiatus causa quoque solebant interponere F digamma; quod ostendunt etiam poetae Aeolidae, uti Alcman: *καὶ χεῖμα πῦρ τε δάFιον* et epigrammata, quae egomet legi in tripode vetustissimo Apollinis, qui stat in Xerolopho Byzantii, sic scripta: *ΔημαφαFων, ΛαFοκαFων*". Iterum ille ad hoc

num declinandi ratione recedere, dum contractionem vocalium, ut ὄϊες pro οἶες (*oves*), λάας pro λᾶς (*lapis*) omittunt, aut mutationem vocalium, nulla materia alias data, efficiunt, ut βασιλεύς, βασιλῆος (pro βασιλέως) ex βασιλέϝος; digammate prius in ε mutato et cum antecedente ε in η, non contracto *), nam ex εε fit ει, sed permutato, igitur βασιλέεος, βασιλῆος, Att. βασιλῆος, non βασιλεῖος.

c) *Verba*, quibus digamma adhaeret, pariter ac cetera a consonis literis incipientia, augmentum, quod dicitur *Syllabicum*, accipere **).

Quod ad cognomen "*Aeolici*", rei veritatis speciem quidem subministrat vulgare illud Latinorum nomen, nam et *Quintilianus* et *Priscianus*, hic in libro I. c. 4. *de numero liter.* praeeuntibus, quos laudat, *Varrone* et *Didymo* Alexandrino, ille in libro *de institut. oratoria* I, 4. 8. digamma appellant *Aeolicum*. Sed si putemus verum esse, Aeoles diutius saepiusque quam alias dialectos, digammate usos esse, debemus etiam concedere, istud apud alias Graeci nominis gentes inveniri, et jam eam ob causam cognomen Aeolicum usui parum esse conveniens. Valuit hoc cognomen, nullis lacessitum dubiis, ad nostram fere aetatem. Primus, quantum rescivimus, *Heyne* id in suspicionem vocavit, et in eos, qui digamma aspirationem Aeolicam vocare volunt, multum argumentatur. Summa argumentationis ejus est, digamma, cum in Homericis potissimum vis et natura ejus cognoscatur, esse appellandum *Homericum****). Qui vero aut in auctoritate Grammaticorum

---

epigramma provocat lib. VI, p. 709. ubi addit "bos, bovis: quod ideo assumit Genetivo V loco digamma, quod Aeoles quoque solent inter duas vocales ejusdem dictionis digamma ponere, quos in multis nos sequimur: ὄϝις ovis, Δάϝος, Dauus, ὤϝον ovum."

*) De hac re cfr. *Reimnitz*. l. c. p. 50—52.

**) "Alle diese Verben gehören zu den digammirten, so daß also das syllabische Augment ganz der Regel gemäß ist." *Kühner*, Griech. Gramm. §. 101. 5.

***) *Heyn.* l. c. p. 712. »Verbo: Homericum praestat dicere digam-

supra laudatorum, aut in verbis Heynii acquiescunt uno tantum nomine rem judicant. Nam plurimi veterum Grammaticorum, si quandam hujusce literae haberent cognitionem, eam "*carminibus lyricis* debuisse" *), putabant. Usum apud Homerum si non improbarunt, non tamen investigarunt **) indiciaque *τοῦ* ***F***, cum rationem scribendi sequerentur Atticorum, cum usus literae ipsorum aetate plane evanuisset et duplex ejus natura non ab omnibus esset perspecta, sive spiritum substituendo, sive particulam inserendo minuerunt ***). Reprehendenda etiam est appellatio "Homerici", cum litera Hellenibus esset communis. Dicit enim testis digammatis antiquissimus et gravissimus ***Dionysius*** Halicarnass. ****): *Σύνηθες ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, ὡς τὰ πολλὰ προτιθέναι τῶν ὀνομάτων, ὁπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέντων ἐγένοντο τὴν ου συλλαβὴν ἑνί στοιχείῳ γεγραμμένην. Τοῦτο* (sc. digamma), *δ' ἦν ὥσπερ γάμμα διτταίς ἐπί μίαν ὀρθήν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγίαις, ὡς **F**ελένα καὶ **F**άναξ καὶ **F**οῖνος καὶ **F**ανὴρ καὶ πολλὰ τοιαῦτα;* — Aeoles non commemorat. Est igitur nostro quidem judicio digamma litera ***Hellenica***, neque ***Aeolica***, neque ***Homerica***.

---

ma; nec Aeolicum nec Jonicum; ut nec Jonicam dicere placet dialectum in Homero regnare: praestat sermonem epicum dicere, et Homericum.»

*) Cf. ***Heyn.*** l. c. p. 720.

**) Haec sententia, auctoritate *Thierschii* defendi potest. Ait enim Gr. Gram. §. 154. 5. "Eben so wird dagegen nicht anzuführen seyn, daß die alten Grammatiker seinen Gebrauch in Homer nicht erwähnen. Sie hatten den Dichter ohne jene Buchstaben erhalten, und dachten um so weniger daran, demselben sein Recht zu verschaffen, da sie ihn für Aeolisch hielten, den Homer aber als einen nur Jonischen Sänger betrachteten".

) Sic *Fάλις* mutatum est in *ἅλις*, *θεοειδής* scriptum pro *θεοFειδής*, cfr. ***Eustath. ad Il. ε. 76, particulae, ut *γε*, *τε*, *δε* sive *ν* finale injectae. Agnoscunt etiam ut Il. ε, 4. *δαῖέ οἱ ἐκ κόρυθος* i. e. *δαῖέ Fοι*, numquam scripserunt *δαῖεν οἱ*.

****) Archeol. Romana lib. I, cap. 20. p. 16.

Hoc etiam reliquum est, ut dicamus, unde profectum sit, ut *χαρακτήρ* ejus non *ἀριθμόν* indicet. Satis erit dixisse, locum sextum, quem in Alphabeto habere putamus digamma, literam genuinam non habere; cum digamma e serie literarum evanuit, ne numerorum literae — *γράμματα ἐπίσημα* — turbarentur, aliud signum ς (quod forsan est idem ac *F* paulisper mutatum) ad numerum sex insigniundum invenerunt *).

§. 2.

De sono digammatis.

Etsi ratione aliarum linguarum ducti facile perspicimus quantum spatio temporum et locorum, non minus quam vicinitati populorum peregrinorum, in lingua commutanda sit tribuendum, omniaque progressu et usu permutari concedimus, historia et usus tamen docet Dores Pelasgicos omnem repudiasse et prohibuisse linguae sive dialecti suae conformationem successivam et continuam, ac in prisco tenendo maxime tenaces fuisse. Sic literam Koppa **) ejusque priscum sonum sola antiqua Doris, nam Crotoniatas Achaeos Doriensibus adnumerare licet, servavit. Digamma etiam antiquior Doris e vetustissima lingua haereditate acceptum, non minus quam Dialectus Aeolica, quum jam in Attica et Ionica diu obsolevisset, tenuit, et si jam mature pars Dorensium id abjicere coepit, pars tamen diutius retinuit, id quod maxime apparet e tabulis Heracleensibus quarto saeculo exeunte exaratis, aut mutavit in literas *Labiales*.

---

*) Innuunt eidem rei verba *Boeckhii* Staatshaush. der Ath. II. 385. "Von den in spätern Alphabet nicht mehr vorhandenen, sonders als Zahlzeichen geltenden drei Episemen *Βαῦ, Κόππα, Σαμπῖ* ist nehmlich das erste das Digamma, *ehemals Buchstab*, das Wau der Morgenländer und der Latiner F. Adde *Hezel.* Paläographische Fragmente über. d. Schrift d. Hebräer und Griechen. Berl. 1816. p. 37.

**) Conf. *Boeckh.* Corp. Inscript. Graec Inscr. 29. 31. 37. 166.

Nihil igitur mirum, quamvis in linguis, quae usu populorum frequentari desierunt, de pronuntiatione arduum sit aliquod verum statuere et decernere, si ex soni in his dialectis permutatione cum aliis similibus, confinio cum ו Phoenicum (Hebraeorum)*), et quia in latino sermone per *V* redditum est digamma **), verum habeamus, sonum fuisse *Labialem*, non *Gutturalem*, necessarium ad exprimendum illum sonum, quem hodie Angli***) et olim Sanscriti in consonante *w* pronuntianda exprimunt****). Id causae esset cur non doctrinam eorum sequi possimus, qui, nisi nomine digammatis, nescimus qua ratione, capti, sententiam amplexi sint, digamma vocibus praefixum in *γ* transiisse*), ita ut *γέθεν* ex Alcaeo idem foret ac ***Fέθεν***, *γέντο* i. q. ***Fέντο***, *ἕλεο*, *γίν* i. q. ***Fίν*** et omnia vocabula, quae

---

*) Conf. *Hezel* l. c. p. 37. 57.

**) Cfr. *Priscian.* l. c. qui inquit, literam *V* Latinorum *loco consonantis* positam, eandem prorsus in omnibus vim habere, quam apud Graecos Digamma *F*. Digamma talem habuisse sonum testantur etiam cum Velio Longo et Terentiano Mauro haec Victorini Afri: "*F* autem Aeoliis dumtaxat idem valere, quod apud nos *u* cum pro consonante scribitur." Conf. *Sylburg.* l. c. pag. 12.

***) Caute *Heyne*, Tom. VII, 710: "Comparari solet a recentioribus digammi pronuntiatio cum sono Britannorum in *one* aut in vocibus a *w* incipientibus." — p. 715. "Dawesii w si in pronuntiando sequaris haud repugnabo." Vide insuper *Rapp.* Versuch einer Physiol. der Sprache. I. 256 "Es war das ursprüngliche dem u entsprechende w der Griechischen Sprache (*Buttm.* II, 375)".

****) *Reimnitz.* l. c. p. 39 "Das digamma würde ich nur ungern durch f oder *F* beziechnen, obgleich es von dieser Figur den Namen führt, weil seine Aussprache des lateinischen Vau (w) gewiß näher kam, als der des Ef.; auch war ja sein eigentlicher Name *Vau*, sowohl bei den Griechen selbst (*βαῦ*), als auch schon bei deren Schreiblehrern, den Phoeniziern (וָ)".

*) In his apprime *Salmas.* Inscr. Veter. Explic. et num. pag. 47; *Passov* in Lexicis s. v. *Γ* et *Buttmann* in Lexil. s. v. *προFελεῖν*.

apud Hesychium inveniuntur, ut *Γέαρ*, *Γεστία*, *Γοῖδα*, *Γοῖνος* etc. et quae infra enumerantur. Fuerunt *), et adhuc sunt, qui putaverint errore quodam vel Hesychii vel unius ex iis, quos exscripsit, pro digammate similem literam gamma exaratam esse **), ita ut *Γάδων* esset pro *Fάδων*, *Γέαρ* pro *Fέαρ*, *Γοῖδα* pro *Fοῖδα*, *Γοῖνος* pro *Fοῖνος* e. s. p. — *Buttmann* rem examinans ***) profitetur "daß die Erscheinung einer grossen Menge Wörter deren Aussprache mit einem *γ* bloß aus Hesychius bekannt ist, und worunter viele der allergeläufigsten sind, wie *γοῖνος*, *γοῖδα* und *γοίδημι*, *γέαρ*, *γεστία*, *γέλουτρον* etc. beim ersten Anblick bedenklich sein mußte, aber ruhig ueberlegt wird ein so großer und durchgehender Mißgriff kaum möglich erscheinen". Summa ejus disquisitionis est locum *τοῦ F* occupavisse gamma, transitumque exemplis ex aliis, cum lingua Latina cognatis, linguis sumtis confirmare studet. Res est, ait, maxime vulgaris, ut apud alias gentes *w* et *v* per *gu* transeant in g; uti igitur apud Franco-Gallos *guêpe*, lat. *vespa*, *gâter* — (Ital. vero guastáre) — lat. *vastare*, sic etiam apud Hesychium ex *ἡδύς*, *Fηδύς*, *ἥδομαι* natae sunt formae *γάδεσθαι*, *ἥδεσθαι*, *Γαδέω*, *χαρά*: quae tam certe respondent Lat. *gaudere*, *gaudium*. Recte quidem, sed quaeritur, num praefixum *γ* sive g soli digammati tribuatur, an non potius linguae indoli tribuendum sit, et credimus, viros doctos *γ* e digammate *ortum* esse non recte argumentari.

Quod ad veterem illum Lexicographum, primum mirum esset, nisi Hesychius, qui tantum reconditae doctrinae e dialectis servavit, ipsius digammatis neque abjecti neque in alias literas mutati vestigia quaedam teneret; deinde nemodum do-

---

*) *Taylor*, Lect. Lysiacae. Cap. IX.

**) In suam sententiam plures adegit *Thiersch* in Gramm. Graeca §. 152. 9. ita disserens: Das *F* tritt auch gamma auf meist aus Unkunde der Grammatiker, die statt des doppelten gamma ein einfaches schreiben, wie *γέαρ*, *γέλλαι* u. a. bey Hesychius statt *Fέαρ*, *Fέλλαι*, ver, vellere.

***) In *Lexilogo*. II, 161.

cuit, cujus dialecti ista mutatio fuerit, et glossae illae Hesychianae potius diversarum dialectorum peculiarem indolem prae se ferunt, modo Lesbicae, modo Boeoticae, modo Doricae, ita ut eaedem voces interdum e diversis dialectis repetitae sint, ut *γέαρ* et Boeoticum *γίαρ* *), Lesbium *γέμμα* et Laconicum *γῆμα* pro *Fεῖμα* *), *γέτος* et Laconicum *γέτορ* pro *Fέτος* *). Jam vero neque eas dialectos digamma in *γ* mutasse constat, neque alia quaedam cogitari potest, quae et hanc mutationem propriam habuerit et diversissimarum dialectorum naturas conjunxerit. Praeterea notatu dignum est, quod nulli harum glossarum dialecti significatio addita est. Itaque haustae videntur e glossario aliquo, quod variarum dialectorum voces, originis indice non addito, congestas praebuit. Quod vero eae glossae ad literam initialem *Γ* relatae sunt, ejus, quem Hesychius exscripsit, potius consilio, quam errore factum videtur. Qui quum dubius haereret, quem locum obsoletae literae inter reliquas tribueret, haud multo absurdius gamma et digamma promiscua habere constituit, quam qui in vernaculae linguae lexicis apud Germanos et Gallos a et ä, o et ö, u et ü simili ratione conjungunt. Postea ubique eo facilius *γ* pro *F* scriptum est.

Sin vero litera *F*, quamquam contrariam probamus sententiam, vere scripta est, alia via, quam qua *Buttmann* proposuit, declaranda origo est, qua etiam probabile fit gamma in fronte occurrens aut in media voce insertum *loco digammatis* minime usurpari. Nihil enim ex exemplis ejus, quae facile augeri possunt, sequitur, nisi ut solutum sit *w* in elementum, ex quo constat, ad quod adjectum est g (et q), ut facilius pronuntiaretur **). Eodem modo res se habet apud Graecos. In lingua quotidiana ad sonum mollem *F* accessit sonus Gutturalis, quod additamen-

---

*) De harum vocum digammate infra disputabitur.

**) Sic judicanda est societas, quae intercedit ex. gr. inter *piwara* et *pinguis*, *vagina* et Ital. *guaina*, *vulpecula* et *goupil*, *vagire* et Ital. *guaire*, *vadum* et Ital. *guado*; *guiderdonare* compos. ex Gal. *guider* i. e. Germ. *wieder* et Lat. *donare*, Germ. *weinôn* et Goth.

tum effecit, ut sonum Labialem primum aures vix percipere possent, deinde evanesceret, unde sonus Gutturalis solum scripturae reliquum fuit. In media vero voce sonus gutturalis subsequebatur sonum Labialem et forsan est apud Homerum huic insertae voci gutturali tribuendum cum syllaba brevis in thesi ante digamma producitur, nisi eadem vis soli digammati est, ut Od. ν. 194.

Τούνεκ' ἄρ' ἀλλοειδέα φαίνετο πάντα ἄνακτι

ubi digammatis impugnator *Wolf* *ἀλλοειδέα* per Synizesin et *φαινέσκετο* pro *φαίνετο* esse legendum statuit. Ei rescripsit *Buttmann* *) auctoritate Codic. *Harlej*. defendens *φαίνετο*, sed ipse in eo peccat, quod legere vult *ἀλλοFFειδέα*, quod alias numquam geminatum occurrit digamma. Veritatem sententiae nostrae auget et probat lingua Neo-Graeca, ex qua citare volumus exemplum, quod in lingua antiqua tam certe cum digammate **) deprehenditur, et etiam contradicit dupplicationi, ut ita dicamus, literae digammatis: *ΩFON* ovum. *Koray*, cui hoc debemus, in *Ἄτακτα* ***) ad Ptochopr. ά, 85, quidem disserit de dupplice digammate, sed non de *FF* sive *ΓΓ*, sed de υ et γ, nempe *αὐγόν* (lege *ἀFγόν*) i. e. *ᾠόν*, et addit *αὐυόν* (i. e. *ἀFFον*) sive *ἀγγόν* non dici posse *διὰ τό κακόφωνον*. Tenendum semper est, quod ambae literae unum sonum efficiant, et quod sonus gutturalis modo accesserit ad sonum Labialem modificandum, quam ob rem pro vi, qua sonus in ore populi valuit, per solum υ vel, si sonus gutturalis vehementior fuit, per υγ exprimebatur.

---

quainon "wenn nämlich, wie ich glaube, Q in *quainón* (cfr. sanskr. *hvé*) radikal und nicht, wie z. B. später in *quolswin* aus Ahd. *wolfwin* (cf. auch das Vertreten eines G. vor W im Italienischen, z. B. *guastare* zaus *vastare*), vorgesetzt ist". *Graff.* Ueber den Buchstab. Q. Gelesen in d. Akad. der Wissensch. am 21 März 1839. p. 15. Anm. 20.

*) Lexil. II, 270.

**) Cfr. Prisciani verba supra pag. 10 allata.

***) *Ἄτακτα.* Paris 1828.

§. 3.

De natura digammatis.

Venimus jam ad eam disputationis partem, ad quam pertinet, ut quaeratur de natura literae. Quam rem eo diligentius, quo majorem videmus utilitatem sententiae nostrae etiam de iis, quae in sequenti §. afferimus, hac re conciliari, indagare et ita moderari conabimur, non ut ipsi videamur aliquid finxisse, sed omnia ad simplicem rei veritatem revocasse. Omnium primum id est observandum, quod vis digammatis *) in capite vocum in primis conspicitur. Sed quoniam perpauca tantum vocabula inveniuntur, quibus loca contraria non repugnant **), et apud cetera minor majorque pars doctrinam, ut digamma hiatum emolliat, premit, jure quaeratur, unde haec mira diversitas? Si loci, qui repugnant, sunt multo minores ***), causam inesse dicunt Grammatici in inscitia Rhapsodorum, qui soli carmina Homeri primis temporibus agnoscentes, nullam sive mancam de Digammate habuere notionem. Cum nec hoc sufficit, nec textus spuriae originis suspicione adspergi potest, rei ratio alio modo est declaranda. Fragilis est illa doctrina de digammate, quam a multis, *Thierschium* †) sequentibus, probatam videmus, etsi Prisciani, sed minus recte intellecto, obsequitur dicto: "*digamma quando in metro pro nihilo accipiebant* (Aeoles);" verbis exemplum addit: *ἄμμες δ' Fειράναν.* Ex hoc exemplo

---

*) De vi literae legeuda est Cl. *Buttm.* Griech. Gr. §. 6. 6.

**) Vocabula: *ἀλῶναι, ἀραιός. ἕδνα, ἔθνος, ἕσπερος, ἔτης* sine controversia in Homero digamma habent.

***) ex. gr. ante *οὗ, οἷ, ἕ* septies tantum apud Homerum inveniuntur hiatus omissi; — digammati vocis *ἔοικε*, quod verbum in plus quam centies legitur locis, novem loca repugnant. Cfr. *Herman. censur.* Il. *Heynii* in *Ephem.* lit. Lips. 1803. N:o 5. Conf. et. *Spitznerum* l. c. Cap. IV.

†) *Thiersch.* Griech. Gr. §§. 154 — 158.

conflatur et efficitur, δὲ ante digamma Apostrophen subire *) i. e. digamma propter vocum, per Apostrophen ortum, intimum nexum abjici. (Hinc vero nihil aliud sequitur, nisi ut vocabulum cum vocali incipiat.) Quod de particula δέ valet, valet etiam de compositis: ὅδε, ὧδε, οὐδέ, μηδέ et de encliticis γε, τε **), quae interdum interponuntur, ut digamma non observetur, et unde deducitur, ut digamma post Apostrophen elidatur. Dum vero haec dispositio ad omnia declaranda parvo sit adjumento, ulterius contenditur ***): sicuti proprium est verbis quibusdam literam suam primam, interdum et secundam, abjicere — ἴδιον γάρ Ἰώνων καὶ Αἰολέων τὰ τῶν λεξέων πρῶτα σύμφωνα αἴρειν, εἴτε ἓν τυχοί ὂν εἴτε δύο — dicit Heraclid. apud Eustath. ad Odyss. p. 1647. *) quod genus φθέῤῥω ἐῤῥω, πλευρὰξ εὐρὰξ, λαιψερός, αἰψερός — ita nec contrarium naturae nec indoli linguae esse potest, ut voces quibus digamma adsit, nonnumquam aspirationem retineant, nonnunquam omittant, inprimis si mutabilitas soni respicitur **). Inde demum declarantur loca ut εἴγε μὲν εἰδείης Od. ε, 206. ἔπος et Fέπος, ἄναξ et Fαναξ e. s. p. **). Si et ad opinionem suam conservandam provocet ***): syncopen τοῦ F in media voce, ut εὔκηλος, ἔFκηλος et ἕκηλος, αὖταρ, ἄFταρ et ἄταρ, ἀλεύασθαι et ἀλέασθαι et τοῦ v Latinorum in praeterito Perfecto quartae conjugationis, quod vel in *ivi* exit, vel sublato digammate in *ii*, pro nostro arbitrio, ut lenii et lenivi, aliae plane rei sunt et nullam faciunt fidem conjecturae, ut digamma in principio vocum nunc adjiceretur, nunc omitteretur. Tota igitur disputatio et argumentatio leviter fundata est, et in arenam ducit controversiae plenam. Quaestio nobis ita tractanda videtur, ut

---

*) Conf. *Thiersch.* l. c. §. 35. 6. 2.
**) *Thiersch.* §. 158. 6. 7. 8. 9.
***) *Thiersch.* l. c. §. 158. 12. Anm.
*) *Thiersch.* l. c. §. 158. 12. Anm.
**) *Thiersch.* l. c. §. 158. 13.
***) *Thiersch.* l. c. §. 158. 15.

quaeratur, sit inconstantia ulla in doctrina de digammate? Quam quaestionem explicat natura digammatis non recte intellecta. De qua re si diligentius inquirimus, id multum nobis creabit difficultatis, quod nulla certa monumenta ejusdem exstant temporis, quo digamma ubique usi sint Graeci, quorum auxilio facillimum de natura judicium fieri poterat. Quam ob rem omnis disquisitio manca et imperfecta evadat necesse est, si intra fines linguae Graecae solum teneatur; literae et linguae cognatae igitur rem adjuvent.

De confinio literarum *F* et *Υ* disserit *Buttmannus* *): "Die alten Griechen hatten für die Töne o u ú, so wie ein Theil der Orientaler noch itz, nur ein Zeichen, das *o*. Für das ú jedoch bot sich früh ein eignes Zeichen dar, indem man eine Form des verwandten Konsonanten *Vau* oder Digamma — *Υ* oder *υ* — dafür brauchte" Si etiam literae Graecorum *F* et *Υ* comparantur cum Latinorum V, U et inter se conferuntur nulla cuiquam, credimus, supererit dubitatio de mutua, quae inter eos intercedit, affinitate et similitudine, nec quisquam facile negabit, linguam latinam has ex eadem lingua, quam Graecam accepisse. Exemplo sint: quemadmodum *᾽Υέλη* nomen urbis, apud seriores Graecos *᾽Ελέα*, apud Romanos Felia, Velia, Elea **); deinde *ψάω*, *ῥέω*, fut. *ψαύσω*, *ῥέFσομαι*, unde *ψαύσω*, *ῥεύσομαι* et saepissime alias digamma in *υ* mutatum deprehendimus: *αὔηρ*, *αὔως* pro *ἀFήρ*, *ἀFώς*, *ναύος* *ναFός*, *παραύα* *παράα*, *φαῦος* in glossa *Hesychii* *φαυόφοροι*, in quibus omnibus *υ* ex antiquo digammate ortum satis docent *αὔως* et *φαῦος* cum Laconico *ἄβως* ***) et Pamphylico *φάβος* ***) comparata; sic apud Romanos ex V fit U ****) et ex U fit *Υ* *****): Sulla, juxta et

*) In *Lexilogo* I, 29. Conf. etiam ejusdem auctoris *Griech. Gramm.* II. 466.

**) Conf. *Heyn.* l. c. 729.

***) Cfr. *Hesych.* s. v.

****) Cfr. *Rapp.* Versuch einer Physiol. der Sprache. I, 224:

*****) Conf. *Hezel*, Paläogr. Fragm. p. 55.

juxta, Saturni et Satyrni (cfr. Gruteri Inscr. p. 422.), et pro Y positum est V*) ut BORVSTHENEM (Grut. Inscr. p. 453), κυπαρισσος cupressus, κυβερνάω guberno e. s. p. Neque negligendum est, quod apud Hebraeos **) et in linguis Sanscrita ***) et Gothica ****) ex consona w oriatur vocalis sonus. Huic affinitati potissimum et adhuc verbis *Dionysii* Halic., qui l. c. docet nomen Valerium pronuntiatum esse *Οὐαλέριον*, nomen urbis Velia "*Οὐελία κατὰ τόν ἀρχαῖον τρόπον*" adquiescentes, rem falsam non contendimus, si credimus Graecos in modum soni V sive *ου* digammate ita usos esse, ut aeque in partem consonae atque vocalis inclinaret, numquam autem in modum consonantis *γ* gutturalis *****). His licuit pro fundo uti, cui superstruatur aliud exemplum, quod etiam ad probandam rem idoneum sit. Cum Romani, lingua jam exculta, eandem formam modo monosyllabam: *sua*, et bisyllabam: *sva*†), modo bisyllabam et trisyllabam: *siluae*, *soluit*††), modo trisyllabam

*) Cfr. *Rapp*. l. c.

**) *Kopp*. Bilder und Schriften der Vorzeit. II. 116. Cfr. etiam *Eichhoff*. Parallèle des Langues. Paris. 1829. p. 54. et *Hezel*. Paläogr. Fragm. p. 11.

***) ex. gr. *wa* loqui, Inf. *waktum*, Part. Praes. Abs. *uktwas*; *was* habitare, *wastum*, *us'itwas*.

****) e, gr. *wirkian*, *ἔργειν*, facere, unde: *uurche ih paldo* fiducialiter agam. *Notkeri* versio Es. et Esech. — *uurchet* facite Frg. 7; — *werfan*, unde: *uuirfez si in dia buzza*. *Notk*. versio Psalmor.; — *uuarf allaz sar in houf*. *Ottfr*. Krist. II. 11, 15.

*****) *Graefenhan* l. c. p. 9.

†) *Virg*. Ecl. VII. 54 *Strata jacent passim sua quaeque sub arbore poma*. Conf. *Voss*. ad hunc locum.

††) Hoc debemus *Catullo* Epigr. II. 13.

Zonam soliüit diu ligatam.

illud *Horatio* Od. I. XXIII. 4.

Aurarum et siliüae metu. Cfr. Epod. 13. 2.

Sic *genua* et *genva* apud Virg. Georg. I. 347.

sed tarde trementi
Genva labant, vastos quatit aeger anhelitus artus.

tenuia (lege tenvia), (dis)-*solvisse*, *reliquus* et quadrisyllabam, *tenuia* *), (dis)-*solüisse*, *relicuus*, versus metro id sibi postulante usurparent, minime mirum si apud Graecos, lingua adhuc progrediente, digamma pro versus ratione modo locum consonantis, modo vocalis sustinuit i. e. fuit semivocalis, id quod jam ex tenore originis Alphabeti consequens est. Neque insolita est res; vocabula Anglica were, will, wish dicuntur uehr, uill, uisch **), et de Sanscritica semivocali w dicit Cel. *Bopp* ***): "seine Aussprache ist die eines deutschen w; vor Consonanten gleicht es aber mehr einen Englischem w sich mehr dem Vocal u annähernd". †)

Quae si probata fuerint - et adeo cum fuerint probata ††) - apparet facile, doctrinam digammatis ita expositam non tantum ad *versus poetarum optime quadrare*, sed etiam ipsam rem **)

---

*) Legitur *Virg*. Georg. I. 397.
Tenuia nec lanae per coelum vellera ferri.
Ita etiam vocalis i saepissime transit in j consonam.
Hor. Od. III. 4. 41. *Vōs lĕnĕ cōnsīl-ium et dătis ĕt dătō.*
Cfr. *Virg*. Aen. II. 16. 492. Georg. I, 482. Ecl. III, 96.

**) Conf. *E. Lloyd's* Theoretisch. Praktische Englische Sprachlehre p. 26.

***) Ausführl. Lehrgebäude der Sanscrit Spr. pag. 14.

†) Ad hanc rem indagandam facem nobis praetulit Priscianus, cujus testimonia addimus: I, 21 "Sicut illi (Aeoles) solebant accipere digamma modo pro consonante simplici, teste Astyage, qui diversis hoc ostendit versibus, ut in hoc versu
οἰουένος Fελέναν ἑλικώπιδα
sic nos quoque" — Deinde: "Inveniuntur etiam pro vocali correpta hoc digammo usi," et denique: "*Digamma F Aeoles est quando pro nihilo in metro accipiebant, ut:*
Ἄμμες δ' Fειράναν τὸ δὲ τ' ἄῤ θέτο Μῶσα λιγαῖα.
Est enim Hexameter Heroicus. — Apud Latinos quoque hoc idem invenitur pro nihilo in metris et maxime apud vetustissimos Comicorum, ut *Terentius* in Andria (I, 1. 39.)
Sine invidia laudem invenias, et amicos pares.
Est enim jambicum trimetrum: quod nisi *sine invi* pro tribracho accipitur stare versus non potest."

††) Conf. *Graefenh.* l. c. I, 9—11.

perspectam efficere*), editores veterum auctorum a mutandis et corrigendis locis, quae a communi et maximo trito dicendi modo recedere ipsis videantur, manus abstinere debere. Exempla criticorum Alexandrinorum, qui legendo et relegendo veteres poetas linguam eorum et leges metricas mira diligentia perdidicerunt et imitati sunt, gravissima argumenta nobis praebent, scripta eorum qualiacunque ad nos venerint, a veteribus criticis rarius, quam videtur mutata esse. Quae enim in Homericis redolent seriorem aetatem, non illis, qui tam cautis manibus ea tractaverunt et tradiderunt, sed Atticis adscribendum forsan est; sunt mutata in dies Athenis et ante quam literis fuerunt mandata et perscripta et postea elementa facta erant, quibus superstructa est omnis *παίδευσις* **). Quae tamen, quum jam veteres ob magnum temporis recessum ad liquidum ducere non potuerint, a recentioribus vix discerni possunt. Et si in memoriam revocamus ipsa vocabula, quorum digamma in versibus Homericis luce clarius patet, modo quasi a vocali inciperent, modo a consonante, usurpata esse, vix nobis liceat de inconstantia loqui, quae nulla alia est, nisi *dupplex digammatis natura* ***).

Digamma consonantis munere fungens.

a) *hiatum admittit:*

Il. *η*. 295. *σούς τε μάλιστα ἔτας καὶ ἑταίρους, οἵ τοι ἔασιν.*
— — 296. *αὐτάρ ἐγὼ κατὰ ἄστυ μέγα Πριάμοιο ἄνακτος.*

---

*) "vere dictum esse intelligebam a viro doctissimo Rich. Payne Knight (pag. 34): "*sine digammi justa notitia nec puritatem nec sinceritatem nec elegantiam lectionis Homericae restitui posse.*" Heyne l. c. 724.

**) *Aeliani* Histor. XIII. 4.

***) Cfr. *Graefenh.* l. c. p. 11.

b) syllabam *brevem* in consonam exeuntem *producit*:
— φ. 507. ἀμφὶ δ' ἄρ ἀμβρόσιος ἑανὸς τρέμε τὴν δὲ προτὶ οἷ.
— χ. 42. ὅσσον ἐμοί· τάχα κέν ἑ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται.

c) praecedentem *diphtongum non corripit*:
Il. ψ. 104. ψυχὴ καὶ εἴδωλον· ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν.
Od. ι. 393. ἦν γάρ δή με σόωσι θεοὶ καὶ οἴκαδ' ἵκωμαι.

Digamma *vocalis* munere fungens.

a) *hiatum non admittit*:
Il. α, 19. ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἵκεσθαι.
Il. ε 165. ἵππους δ' οἷς ἑτάροισι δίδου μετὰ νῆας ἐλαύνειν.

b) syllabam *brevem* in consonam exeuntem *non producit*:
Od. ε, 234. δῶκε μέν οἱ πέλεκυν μέγαν, ἄρμενον ἐν παλάμῃσιν.
— — 206. εἴγε μὲν εἰδείης σῇσι φρεσίν, ὅσσα τοι αἶσα.

c) *diphtongum* praecedentem *corripit*:
Il. ο, 189. τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς.
Hes. Op. 119. ἥσυχοι ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

Animadvertendum tamen est, non omnia vitia Metrica ope digammatis sanari. Restant adhuc multa; sed ad sanandum adhiberi potest, quod de simili re praecipit *Dissen* (Comment. Tibull. I, 6. 56. p. 140): "*multa sunt apud scriptores, quae Grammatica severior improbat, rhetorica vero et poetica ars et sensus pulchri docuit, peculiares singulorum locorum rationes sequens: quod discrimen qui ignorant et solis Grammaticis regulis opera veterum explicari posse censent, in maximo errore versantur.*" Huc accedit, quod tam diversae sunt sententiae de notione recta vocis *hiatus*, *quas breviter recenset Spitzner* l. c. pag. 106—110.

§. 4.

De transmutationibus digammatis.

Digamma cum e lingua Graecorum evanescere coepit, in multis vocabulis majoris momenti fuerit necesse est, quam ut prorsus praemitti aut ejici potuisset. Cum obsolevit, temporibus, quibus ars scribendi usitatior facta est, a scriptoribus pro majore minoreve vi, qua protulerunt Graeci, modo exprimebatur literis, quae *Labiales* dicuntur, *β, π, φ, μ,* Lat. b, p, f, v; modo vocalibus *υ* (*ου*), *ι* — quae cum antecedente vocali in diphtongos *αυ, ευ, ηυ, ου, ωυ, ει, οι, οι* coaluerunt - interdum *ε* et *ο*. Ad vero has mutationes demonstrandas quaestionemque transmutationis recte instituendam, provocamus, quod qualitercunque persecuti sumus, ut digamma litera sit *semivocalis* i. e. pari modo consonantis locum susceperit atque vocatis et in pronuntiatione rationem *labialium* sequeretur. Natura jam mutationibus, quas proposuimus, non obstitit, recensumque, quantum possimus, vocabulorum dabimus. Quibus tantummodo spiritus substituerunt in sequenti §. enumerantur.

I. *De digammate Consono.*

Digamma sive *Βαῦ*, ו Phoenicum, ut consona litera fuit litera labialis et in syllabam cum insequenti vocali connexum*), et sicuti omnes literae Labiales inter se sunt cognatae alteraque cum altera commutatur, ita digamma legibus euphoniae observatis cum alia *β, π, φ, μ* commutari licet.

a) *Digamma mutatur* in *β*.

Digamma ante *ρ* positum ab Aeolibus mutatum esse in *β* docet *Priscianus* l. c. I, 23: "In *β* solet apud Aeoles transire digamma, quoties ab *ρ* incipit dictio, quae solet aspirari, ut ῥήτωρ βρήτωρ dicunt." — p. 24: "Aeoles loco aspirationis digamma ponentes in dictionibus ab *ρ* incipientibus, solent loco

*) *Καυ-άξαις* pro *κα-Fάξαις, εὔ-αδε* pro *ἔ-Fαδε, δεί-ομαι* pro *δέ-Fομαι.*

digamma *B* scribere, judicantes debere praeponi digamma quasi vocali; sed rursus quasi consonanti digamma in eadem syllaba praeponere recusantes commutabant id in B, βρήτωρ, βρόδος dicentes." Hoc alii minus recte pleonastice praepositum dicunt: *Apoll.* Dysc. περὶ ἐπιῤῥημ. p. 567 *): μὴ ἄλλοτε Αἰολεῖς προςτίθενται τὸ β τῷ ρ, εἰ μὴ τὸ δ ἐπιφέροιτο κατὰ τὴν ἑξῆς συλλαβὴν ἢ τὸ συγγενὲς ζ ἢ τὸ συμπαθέστερον τ· ἅπαξ γὰρ τοῦ κ ἐπιφερομένου ἡ πρόσθεσις ἐγένετο· διὰ τοῦτο βρόδον φασὶ καὶ βρίζα καὶ βρυτῆρες. οὐ μὴν τὸ ῥέω ἔτι βρέω φασὶν οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. — *Joannes* Gramm. **) leniter tantum rem attigit dicens: ἐπί τινων λεξέων. — *Etym. Magn.* 214. 31: βρόδον κατὰ διάλεκτον παρὰ τὸ ῥόδον πλεονασμῷ τοῦ β ὥσπερ ῥυτίδες βρυτίδες καὶ ῥίζα βρίσδα. — *Eustath.* in Schol. p. 222: προστιθέασιν τὸ β τῷ ρ, ἡνίκα ἡ ἐφεξῆς συλλαβὴ ἔχει τὸ κ, οἷον ῥάκος βράκος, ἢ τὸ δ, οἷον ῥόδον βρόδον, ἢ τὸ ζ, οἷον ῥίζα βρίζα, ἢ τ, ὁ τοῖον ῥυτὴρ βρυτήρ. Haec hujus usus exempla apud Grammaticos reperiuntur:

βραδανίζει, ῥιπίζει, τινάσσει. *Hesych.*

βραδάμανθυς *Hort. Adon.* p. 244.

βρᾶ et βραϊδίος, ῥαϊδίος Αἰολεῖς *Hesych.* Ad eandem radicem pertinet βράδινος. *Sapph.* fragm. XVIII et LV.

βράκος Theocr. XXVIII. 11. *Sapph.* de Andromeda apud Athen. Aeolice pro ῥάκος. *Hesych.*

βρασσάναν. τορύναν. Ἠλεῖοι. *Hesych.*

βρήτωρ *Prisc.* cfr. *Fράτρα* in foedere Eleorum C. I. nr. 11.

βρίζα et βρίσδα. *Apoll. Dysc. Prisc.* 648. *Eustath.* Cfr. Germ. *Wurzel.*

βρόδον. Αἰολεῖς ῥόδον. *Hesych.* Hinc βρόδων et βροδοπάχεες a *Schneidew.* restituta *Sapph.* fragm. LXIX et LXII.

βρύτις et βρυτήρ. *Hort. Adon.* 244. 6. *Etym. Magn.* cfr. ἔρυω quod apud Homerum digammi indicia habet.

---

*) Ex recens. Imm. Bekkeri.

**) in Hort. Adon. p. 236.

Major est numerus vocum, in quibus *F* ante vocales transiit in *β*, quam mutationem certam jam, cum apud voces occurrit, quae cum digammate incipiunt, aliter alii intelligunt, inde pleonasticum literae *β* usum apud Dorienses fingentes. Sic *Etym. Magn.* 426. 11.: ἔθος τῆς Δωρίδος διαλέκτου τό β προςγράφεσθαι ταῖς ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομέναις λέξεσιν. — *Etym. Gud.* 104. 12. ex Herodiano: γέγονε δὲ τό βαῦνος πλεονασμῷ τοῦ β κατὰ Λάκωνας· οὗτοι γὰρ τὸ ἰδεῖν βιδεῖν λέγουσι. — *Eustath.* 1654. 20.: ἐν δὲ ἑτέρῳ τόπῳ λέγει ὁ Ἡρακλείδης τοὺς Παμφυλίους ἄλλως χαίρειν τῷ β, προτίθεντας αὐτὸ παντός φωνήεντος. τὸ γοῦν φάος φάβος λέγουσι καὶ τὸ ἀέλιος ἀβέλιος. οὕτω. δέ φησι καὶ τὸ ὀρούω ὀρούβω λέγουσι καὶ περισπωμένως ὀρουβῶ. — Duplex de hac mutatione opinio concipi potest, aut literam *β* sono nihil mutato obsoleti digammatis vicem suscepisse, aut vere digamma etiam pronuntiatione in *β* mutatum esse. Supra jam simili modo digamma vidimus apud Neo-Graecos post vocales mutari in *υ*, apud Aeoles ante initiale *ρ* in *β*, easque mutationes vere factas demonstrare studuimus. Quae si recte judicavimus non aliter de hac in primis Doriensium — apud quos digammatis ante *ρ* in *β* mutati fere nullum exemplum reperitur-mutatione judicandum est, qui cur sono non mutato signum temere mutaverint, non magis intelligitur. Praeterea cur ἀβώς scriberent, ubi Aeoles αὔως, nisi inter pronuntiationem interesset? Neque Grammatici *Herodianus* et *Heraclides* — quorum verba supra citantur — compertum habebant, illud *β* digammi vicarium aliter pronuntiari quam vulgarem literam. — Apud *Hesychium* exempla hujus usus sunt:

ἀάβακτοι, ἀβλαβεῖς *).
ἀβέλιον. ἥλιον. Κρῆτες **).

---

*) "Das *β* ist aus dem Digamma zwischen den beiden *α* von ἀάω (oben 2.) entstanden." — *Buttm.* Lexil. I, 233.

**) "Est autem ἀβέλιος pro αὐέλιος, ut αὐώς etc. Ἥλιος, ἠέλιος ἀέλιος, αὐέλιος, ἀβέλιος." *Hesych.* Lexic. I, 15. 4.

ἀβηδόνα, ἀηδόνα *).
ἀβήρ, οἴκημα στοὰς ἔχον, ταμεῖον, Λάκωνες **).
ἀβώ, πρωΐ. Λάκωνες ***).
βάγιον. μέγα ****).
βάγος, κλάσμα ἄρτου, μάζης *****).
βάδομαι, ἀγαπῶ †).
βαλικιώτης, συνέφηβος. Κρῆτες ††).
βάννας, βασιλεὺς παρὰ Ἰταλιώταις, οἱ δὲ μέγιστος ἄρχων†††).
βαξον, κατάξιον *****).
βείκατι. εἴκοσι. Λάκωνες *).
βειλαρμόστας. βειλάρχας. Ταραντῖνοι **).

---

*) Sanscr. *awadaj* luscinia. Haec vox cognata videtur cum ἀείδω, Lacon. ἀβείδω, nam ἀειδὼν et ἀηδὼν inter se eandem habeant rationem ac κῆνος et κεῖνος. Cfr. *Bekkeri* Anecd. Graeca. III, 1382: οἱ Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς τὴν ει δίφθογγον εἰς η, οἷον λ ε γ η ς.

**) Hoc vocabulum recte referre videntur ad ἀήρ, Lesbice αὔηρ aër.

***) "Pro ἀώ i. e. ἀοῖ — β est pro digamma Aeolico." *Hes.* l. c. I, 27. 3.

****) Hoc vocabulum *Thiersch.* Gr. Gramm. §. 153. 2. recte componit cum ἅγιον i. e. *Fάγιον*. Cfr. Germ. *wih*, Lat. *vov*. Goth. *veihs*.

*****) ab ἄγνυμι, de cujus vocis digammate ex Homero constat.

†) Conf. *Thiersch.* Gr. Gr. §. 153. 4. et Sans. *svadjami*.

††) ductum ab ἧλιξ, ἑλίσσω, quod vide. "Scilicet β pro digamma Aeolico." Hesych. Lexic. I, 686. 10.

†††) "Hoc est, quod ab Halicarnassensi notatur, ἄναξ *Fάναξ* scribi, unde *Βάνας*, quia idem β cum Aeolico digamma, et βάννας, Siculorum." *Hesych.* l. c. p. 688. 23.

*) Conf. *Fίκατι*. Boeckh. Corp. Inscript. nr. 1569. a. III. *Marsh.* Hor. Pelasg. I, 73. et Lat. viginti, Sanscr. *vins'ati*.

**) pertinet ad radicem εἴλη, unde etiam *Fιλαρχιόρτων* pro εἰλαρχιόρτων nr. 1588. De β vide etiam *Hesych.* Lexic I, 715. 2.

βείκας μακράν. — βεικῶς μακρόθεν, — βεικάσθων, κατ' ὀλίγον προβας *).

βείρακες, ἱέρακες et βειράκη, ἡ ἁρπακτική **).

βέλα. ἥλιος, καὶ αὐγή, ὑπὸ Λακώνων ***).

βέργον pro ἔργον Lacones dixisse prodit *Hesychii* γαβεργός, ἔργον μισθωτός. Λάκωνες.

βέῤῥω pro ἐῤῥω pronuntiatum esse colligas e glossis βέῤῥης, δραπέτης et βεῤῥεύει, δραπετεύει.

βέλημα κώλυμα, φράσμα ἐν ποταμῷ. Λάκωνες. ****).

βηράνθεμον. νάρκισσος *****).

βισχύν, ἰσχύν, σφόδρα, ὀλίγον. Λάκωνες †).

βίωρ, ἴσως, σχεδόν. Λάκωνες ††).

δαβελός, δαλός. Λάκωνες. †††).

ἔβασον, ἔασον. Συρακούσιοι *).

θαβακόν θάκόν **)

---

*) Conf. *Thiersch.* Gr. Gramm. §. 153. 17.

**) digamma vocis divinatur ex ἱέραξ, quod apud Epicharmum hiatum admittit.

***) De digammate testatur etiam γέλα, de quo vide Hesych. et videtur cum ἀFέλιος cognatum esse.

****) pro εἴλημα, ab εἰλέω, de quo vide infra s. v.

*****) pro ἠράνθεμον, ab ἦρ, ἔαρ, Fέαρ. "An ergo mox pro Τηράνθεμον scribendum Fηράνθεμον per digamma Aeolicum." Sic videtur *Alberti.*

†) Cohaeret cum ἴς, Lat. vis, de quo vide infra s. v. Conf. etiam Γισχύν male scriptum pro Fισχύν. *Hesych.* Lexic. I, 832. 21.

††) pro Fιώρ, conf. *J. A. Hartung.* Ueber die Casus p. 125. °°).

†††) Conf. δαελὸς *Sophr.* Et. Magn. 246. 35. Jonicum δαυλός, Alcmannis δαFιος (vide supra pag. 9.) et part. δεδαυμένος.

°) Etym. Magn. 308. 27. ἔβασον ἄντι τοῦ ἔασον, συγχώρησον. οὕτως Συρακούσιοι καὶ Λάκωνες. γέγονε δὲ πλεονασμῷ τοῦ β. τὸ γὰρ ἔασον ἔβασον λέγουσι καὶ τὸ ἔαται ἔβαται καὶ τὸ ἔα ἔβα.

°°) "Ut supra δαβελός pro δαλός inserto β loco digamm. Aeol. cum repetitione praeced. vocalis." *Hesych.* Lex. I, 1670. 3.

λαίβα, ἄσπις. †)
ὤβεα, τὰ ὠά. Ἀργεῖοι ††).
Adde deinde:

ἄβαξ (infans) e rad. *Fαδ, Fαγ,* Sanscr. *wad,* Lat. *fari,* unde *vas, vadis* et *α privat. αFαγ,* digammate vero in *β* mutato et terminatione Nom. addita: *ἄβαξ,* unde *ἀβακέω* Od. *δ,* 249 †††).

βάκχος i. e. *Fάκχος* ex *Fάκχω* forma jonica pro *ἰάκχω.* Vide infra s. v. *).

βείτυλος oppidum Laconicum *Οἴτυλος* vocatur in recenti titulo 1323. vide *Boeckh.,* qui etiam *Οἴτυλος* e *Fίτυλος* natum esse monet.

βέλεα etiam *Ὑέλη,* apud posteriores Graecos *Ἐλέα,* urbs Lucaniae, *Velia.*

βέλενα sive Belena apud antiquissimos Romanos pro *Fελένη, Ἑλένη,* Helena. Vis digammatis apud Homerum hebetata — cfr. Il. *γ,* 91. 232. 285. 383. — apparet in *Τυνδαρίδα Ἑλέναν* **), quae vocabula in versibus in area *Cypseli* inscripta occurrunt ***).

---

†) Ita scutum vocabatur a Cretibus i. e. *λαιά,* quia *laeva* gestabatur manu; cfr. *λαῖφα, ἄσπις,* ubi digamma transiit in *φ.*

††) Conf. *ὤεα* apud Epich. fr. 113. et Lat. ovum. Adde *Reimnitz.* l. c. p. 43.

†††) Propositam firmant opinionem *Bopp.* Vergl. Gramm. p. 126. et *Pott.* Etym. Forsch. 245.

*) *Passov.* in Lexic. s. v. *Βάκχος.*

**) Conf. *Pausan.* libr. V, c. 19.

***) Conf. etiam *Servium* ad Virg. p. 512. et *Dionys.* Halic. l. c. — Si obsignatis tabellis cum censore Iliad. a *Heynio* ed. agimus, suis implicatur verbis; dicit enim in Ephem. lit. Jen. pag. 260: "hätten Ioner wie Aeoler eine *Fελένα* gekannt, so hätte höchst wahrscheinlich alle spätere Gräcität auch *Belena* oder etwas ähnliches. Allein noch die Lateiner haben Helena, nicht *Velena,*

βῖρις apud Lacedaemonios (*Pausan.* Lacon. Cap. X. *ἄγαλμα Βιρῖδος*) pro *Ἶρις*, *Fῖρις*, dea et nuntia deorum.

βίτυς pro *ἴτυς* *).

καλαῦροψ (pedum) Il. *ψ*. 845. *Apoll. Rh.* Arg. IV, 974. Apud Schol. secundum posteriorem scribendi rationem scribitur *καλάβροψ*, et dubium est, utrum *καλαῦροψ* an *καλάβροψ* sit praeferendum **).

λαυρότατος et *λαβρότατος* apud *Eustath.* pag. 1065. ad Il. *π*, 385.

μέμβλω, *μέβλω* ortum ex *μέFλω*. cfr. infra.

ὀλβακήϊον etiam *ὀλβάχνιον*, *ὀλβάχιον* (canistra) pro *ὀλFακήϊον* ductum ab *ὀλFαί*, unde *οὐλαί*, *ὀλαί* (mola) ***).

ὀρούβω pro *ὀρούω* cfr. supra pag. 26.

φάβος pro *φάος*. cfr. *Eustath.* 1654.

σκάμβος pro *σκαῖος*, *σκαFος*, lat. scaevus, Sanscr. *savja.*

b) *Digamma mutatur in π, φ, μ.*

Rarius digamma in aliam literam Labialem quam *β* mutatum occurrit. Quae novimus haec sunt:

Fάξος Creticum oppidum apud Scylacem p. 19. *Πάξος* vocatur.

ἀμπέσαι, *ἀμφιέσαι*. *Λάκωνες*. *Hesych.* In hoc vocabulo eo minus *ἀμπί* pro *ἀμφί* recte agnoverunt Grammatici, quod verbum *ἕννυμι* aut digammate instructum est aut spiritu aspero,

---

Belena, *Felena*, die uns so manches Aeolische Digamma in vinum, ver, Velia u. s. w. verrathen." Testatur aliter *Quintil.* Inst. Orat. I, 4. 15. "Sed nos quoque B in locum aspirationis dedimus aliquando, ut Burrus, Bruges, *Belena.*"

*) Conf. Terent. Maur. de Syllabis p. 2397. (*Putsch.*)
Quamque *ἴτυν* dicunt Achaei, hanc *βίτυν* gens Aeolis.
Plura Sappho comprobavit, Aeoles et ceteri.

**) Conf. apud Latinos *ferveo*, *fervi*, *ferbui*, *arvina* et *arbilla*, *sébo* et *sévo*. Conf. etiam *Freund.* Wörterbuch. s. l. B.

***) Conf. de hac voce *Buttm.* Lexil. I, 191. seq.

sed verius *Meibom*) vidit per rariorem apocopen ex *ἀμφί* factum esse *ἀμ*. Itaque *ἀμπέσαι* est pro *ἀμFέσαι*.

ὀπελλάζειν, in quo vocabulo, si id cognatum habere licet cum *ἀλία*, *ἀόλλης* a *Fελω* eandem mutationem agnoveris.

ἐπετήσιος Od. *η*, 118. pro *ἐFετήσιος* ab *ἔτος*, de quo vide infra.

ἐπήτριμος (densus, bene textus) ex *ἤτριον* (alii *ἄτριον*), *Fήτριον* (stamen) quod vocabulum referimus ad rad. *Sanscr.* wê, Slav. vijo (texere), et ope Suffixi *ιο* formatum est ex amisso *Fητρο*, *Sanscr.* wâtra. Cfr. infra §. 5. s. v.

ἐπίαχον (clamavit) Il. *ε*, 860. i. e. *ἐFίαχον* ab *ἰάχω*, *Fιάχω*. Vide infra §. 5. s. v.

ἀφανδάνει (displiceo, Od. *π*, 387.) i. e. *Fανδάνει* cum *α* priv. non ab *ἀπό* et *ἁνδάνει* **).

ἀμφιαχυῖαν Il. *β*, 316. i. e. *ἀνFιαχυῖαν* ab *ἀνά* et *ἰάχω*.

ἐφευρίσκω ut *Thiersch*. Gramm. Gr. §. 166. 3. A. 1. docuit pro *ἐFευρίσκω* Il. *β*, 198. Od. *ε*, 439. *τ*, 158. *ω*, 145. et pl. non *ἐπί* — *εὑρίσκω*, quia hujus compositi verbi significatio non ad loca *Homeri* quadrat.

ἦν, *ἧς*, *ἧ* i. e. *Fῆν*, *Fῆς*, *Fῆ*, unde emollitum *φῆν*, *φῆς*, *φῆ*, Maced. *βῆν*. *βῆς*, *βῆ*. Cfr. *φημι* et fari.

ὀλοός, *ὀλοFός* (perniciosus), unde *ὀλοFώϊος*, *ὀλοφώϊος* Hom. Od. *δ*, 410. 460. *κ*, 289. *ρ*, 248. Apoll. Rhod. Arg. I, 476. IV, 476. digammate vero eliso *ὀλοὸς* Hes. Th. 591. ***)

σφεῖς, *σφός*, *σφέτερος* orta e radice *σFι*, Sanscr. sva. cfr. infra s. *v*. *οὗ*.

σφήξ i. e. *σFήξ*. cfr. Latin. vespa, Germ. weſſa, wespe, Litth. wepsa, Angl. wâps.

---

*) Conf. Hesychium s. v.

**) Conf. Heyn. l. c. p. 767.

***) Conf. *Thiersch*. Griech. Gramm. §. 166. 12. Anm. qui de hac re diligentius egit.

μάσχαλη unde *μάλη* — cfr. apud Latinos *ala* ex ala, axilla, *texere* et *tela*, i. e. ***Fασχάλη***, Sanscr. wac'-ala, v. Germ. uohsana, uohsala.

μέν i. e. ***Fέν***. Neutrum Sanscr. pronom. formae êvas sonat êvam; e amisso et m in fine vocum auribus Graecorum molestum — cfr. notam Accus. m et *ν* - in *ν* converso, êvam particulae Graecae ***Fέν*** respondet, ex qua forma sono *μ* loco digammatis substituto oritur *μέν* significans *ex una parte*; ei contrarium est *δέ* (a *δύω* i. e. *δFω*, Goth. *twai*, Sanscr. dvi, Germ. zwo, zwene, Suet. tvâ) *ab altera parte*.

μία pro ***Fία***. Cfr. ***Doederl.*** Latein. Synonym. IV, 62 et ***Buttm.*** Lexil. I, 195.

μόνος pro ***Fόνος***. Digammatis vestigium prae se ferunt Sanscr. *wana*, Litth. wiena-s et Angl. *one* (lege wan, ouan).

II. *De digammate vocali.*

Digamma vocale cum vocali antecedente in unum sonum coalescit, ut *ναῦς* pro *νάFς*, *χεύω* pro *χέFω* e. s. p. et sicuti vocalium conversio jam in primis temporibus invaluit locumque in lingua Sanscritica, Graeca, Latina*) et qualicunque alia habet, ita eadem mutationis facultas digammati tamquam vocali concedenda est**).

a) Digamma vocale quam saepissime transit in *υ*, Lat. *u*†).

*) ex. gr. *yas* (immolare,) Inf. *yashtum*, Part Praes. Abs. *ishtwa*, *karomi* (facio), *kurumas* (facimus); *φθείρω*, *φθέρω*; *ἔφθορα*, *tango*, *contingo*, *cano cecini*, *calco inculco*; — *baud* (ich band), *bundum* (wir banden).

) Cfr. ***Graefenhan* l. c. I, 13—17. cui multa in hoc capite occurrentia debemus.

†) "Ich sehe daher auch das alte digamma eben in diesen Tönen o und u, die, wie der Sprachforscher weiß, in der Sprachen überhaupt vielfältig aus den Laut w entstehn." ***Buttm.*** Gr. Gramm. II, 466. Conf. etiam apud Septuag. אוֹנָן et *αὐναν*, in ***Mischna*** אויר et *αὐηρ*.

1. Plura verba in - *άω, έω,-όω*, productam terminationem *αύω, εύω, ούω*, in primis Futuri - *αύσω* et - *εύσω* digammati debent *).

2. Nomina, quae in *ευς, αυς, ους, ις* desinunt, fere omnia orta sunt ex *εFς, αFς, οFς, ιFς* **). Sic *Ζεύς, γραῦς, βοῦς, δίς* e. s. p. pro *ΖέFς, γλάFς, βόFς* (Celt. bouv), *δίFς*, Gen. *βόFος, δίFος* (unde *divus*, in inscr. *difus*), Dat. *βόFι, δίFι* (*δϊί*, apud Pind. *δί*), Lat. bovis, bovi, divi, divo; *Accus. βόFν, νάFν, ΖέFν*, qui aliter pronuntiari nequeunt atque *βοῦν, ναῦν, Ζεῦν* (quo usus est Polycrates) ***), Voc. *βόF, γράF, ΖέF*, i. e. *βοῦ, γραῦ, Ζεῦ* †).

3. Ex digammate cum praecedenti vocali prodierunt *αυ* et *ευ* in formis:

αὐέρυσαν Il. *α*, 459. *β*, 422. *μ*, 261. i. e. *ἀν-Fέρυσαν*, *ν* assimilato digammati, *ἀFFέρυσαν*, quod serius in formam *αὐέρυσαν* transiit ††).

αὐΐαχος (cum clamore) Il. *ν*, 41. i. e. *ἀ-Fίαχος*. cfr. infra s. v. *ἰάχω* †††).

---

*) Conf. Heynium l. c. p. 770–771.

**) De digammate cfr. *Rost*. Griech. Gramm. Vierte Auflage. pag. 708. et *Heyn*. l. c. p. 770.

***) Vide *Phavor*. pag. 826. 23.

†) *Reimnitz*. l. c. p. 44. vocativos *bow, graw, Zew* legi jubet, non respiciens naturam accentus circumflexus sonum Diphtongi sibi postulare. Si vero res se ita haberet, etiam *πῶν* est pronuntiandum pow, quod tamen *Aristoteles. Poet*. cap. 21. una cum *νάπυ, γόνυ, δόρυ, ἄστυ* in vocalem *υ* exire jubet.

††) *Thiersch*. l. c. §. 161, 6. originem ducit ex *Fερύω* et *α* int., alii ab Sanscr. Suff. *ava* et *Fερύω*. Utcunque erit *υ* digammati originem debet, derivationi vero, quam proposuimus, favet, quod serius verbum *ἀνερύω* saepe occurrit et praepositio *ἀνα* per amputationem illam, quae *ἀποκοπή* appellatur, in commissura decurtatur.

†††) *Buttmann*- Gr. Gr. II, 468. et Passov. in Lexic. s. v. derivant

χανάξαις Hes. Op. 666. 691. i. e. *χαϜάξαις* ex *χα* pro *κατά* *) et *Ϝάγνυμι*. Vide s. v.

εὔαδον i. e. *ἔϜαδον* ab *ἁνδάνω*, quod vide infra.

εὔκηλος. De hac voce vide *Buttm.* Lexil. I, 145.

ταλαύρινος compos. ex *τάλας* et *ῥινός*, de cujus vocis digammate *Hesychii* *γρινός* i. e. *Ϝρινός* testatur.

Deinde: *αὐήρ*, *αὐέλλα*, *αὖρα* Hes. *ἄβρα*, *αὖος*, *αὐαλέος*, *αὔατα* Pind. Pyth. III, 42. *αὐΐδετος* (ex *ἀ-Ϝιδεῖν*, invisibilis), *αὔρηκτος* (compos. ex *α* et *Ϝρήγνυμι*, conf. frango), *αὔως*, *φαυόφορος*, *ναῦος* Lesb. 2166. 38. *παραύα* aliaque, quae in una tantummodo dialecto occurrunt, quia e duabus, quae simul aderant formis, dialectus alterae alteram praeposuit,

b) Digamma vocale quod cognatum novimus vocali *υ*, quoque apparet ut vocalis *ι* **).

1. Multa verba ab *ε* incipientia et augmentum *ει* praefigentia hanc diphtongum debent digammati.

Haec regula vulgari adversatur praecepto ex quo formae *εἰργαζόμην*, *εἷλκον* e. s. p. subnatae dicuntur ex *ἐεργαζόμην*, *ἔελκον*. Si in hoc acquiescere velimus, quaeratur, cur Graeci non dixerint *εἰράσθην*, *εἴλυθον* e. s. p. pro *ἐράσθην*, *ἤλυθον*. Sine dubio causa aderat, quae diphtongum *ει* genuit, et quid quis in hac rerum congruentia esse causae putet, nisi digamma, cujus vis cum posteriore tempore exstingueretur, auctores singulas formas formarnt ac si litera numquam affuisset. Ita divinantur augmenti in *η* exempla.

---

vocabulum ex *ἰαχή* et *α* copul. — *Lehrs* in ed. Paris. lectionem *Quinti Smyrnaei* in: *τῶν μεθ' Ὅμηρον ιγ*, 70. *ἀνίαχοι* vulgarem in *αὐΐαχοι* restituit.

*) Vide *A. Weber.* de *κατὰ* praepositionis apocope. Torgoviae 1835. Aliter *Göttling* ad Hes. Op. 666.

**) Argumento confinii inter sonos *υ* et *ι* sint *γλυκύς* et dulcis, *γαρύω* et garrio, *μεῦ* et mei, *μοῖσα* et *μοῦσα*, *ἀνθρώποις* (Accus.) et *ἀνθρώπους*, גּוּל gul et גִּיל gil, laetari.

2. Ab eadem re aliena non sunt verba quaedam a consonante incipientia, quibus etiam augmentum ει adhaeret lingua.

Perf.	εἴληφα,	Plusqf.	εἰλήφειν	a	ΛΗΒΩ,	sumo.
—	εἴληχα	—	εἰλήχειν	a	ΛΗΧΩ,	consequor.
—	εἴλοχα, (συνείλοχα),		εἰλόχειν	a	λέγω,	dico.
—	εἵμαρται	—	—	a	μείρομαι,	mihi contingit.
—	εἴρηκα	—	—	a	ΡΗΩ,	dico.

Rem si putemus ipsam facile, primam verborum literam λ, μ sive ρ esse, intelligimus — quae literae tam fluidae sunt, ut sine difficultate pronuntiandi sonum digammatis prae se ferre potuerint *) — vocesque primitiva linguae aetate *F*λήβω, *F*λήχω, *F*λέγω, *F*μείρομαι, *F*ρέω sonuisse, unde augmentando, tamen sine reduplicatione, quod magis sententiam reddit ratam, formatae sunt formae, ut ἔ*F*ληκα, ἔ*F*ρηκα etc. et digammate mutato in ι: εἴληχα, εἴρηκα. Literam his consonantibus adhaesisse formae cognatae in linguis cognatis confirmant **): λαμπάς, lat. *flamma*, ῥήγνυμι, *F*ρήγνυμι, frango, fregi, et sim. Conf. etiam omnia vocabula, quae digammatis loco ante ρ initialem ponunt β.

Recedunt a regulis praecedentibus:

1. Nominativi in εύς i. e. ε*F*ς, qui quidem in *Genitivo* habent ε*F*ος, sed ex ε*F* oritur η, non ει sive ευ, i. e. digamma mutatur prius in ε, non in υ sive ι, ut βασιλέεος, unde, ad analogiam contractionis in tertia declinatione, contrahitur βασιλῆος. Sic Ἀτρεύς, Ἀτρέ*F*ος, Ἀτρέεος, Ἀτρῆος. Digammate exciso Ἄτρεος Il. ρ, 89 ***).

---

*) Conf. quae supra pag. 9. e. Thierschio attulimus.

**) Confr. Germ. wrennio et rennio, ruogjan, Goth. wrohjan, rizan, Angl. vritan, lisper, Angl. wlisp.

***) Excipe Ἄρευς, quod vocabulum duplicem habet formationem: τὰ εἰς ευς ἀποβάλλουσι τὸ υ κατὰ τὴν γενικὴν χωρὶς τοῦ Ἀρεύς Ἄρευος; τοῦτο γὰρ ἐφύλαξε τὸ υ παρὰ τοῖς Αἰολεῦσιν, οἷον Ἄρευος στρατιωτέροις, καὶ πάλιν τὸ γὰρ Ἀρευϊ καταθανεῖν καλόν. καὶ πάλιν μίξαντες ἀλλήλοισιν Ἄρευα. Cfr. *Boeckh*. Staatshaushaltung d. Athener. II, 397.

2. Nomina Adjectiva a Substantivis in εύς profecta et in ήιος i. e. έFιος exeuntia digammatis causa nondum in εῖος sunt contracta:

βασιλεύς - λεέίος - λήιος. Att. βασίλειος a βασιλεΐος digammate omisso.

3. Singula vocabula apud quae digamma in ε et ο transit, et quae omnia infra enumerantur: cfr. ἔεδνα, ἐέρση, ὄαρ. Cum qua mutatione non confundendum est, cum evenit, ut ε et ο per Gunam i. e. per productionem τοῦ ι orta sint; conf. *Fείδομαι* a rad. *Fιδ*, *Fείκω* et *Fοῖκος* a r. *Fικ* e. s. p.

§. 5.

Recensus vocum, quae, nulla substituta litera, indiciis digammatis abundant.

Recensus *), qui sequitur, omnia complectitur vocabula, quibus, a vocali incipientibus, digamma praefixum fuit, nec in §§. praecedentibus enumerantur. Si absint aliqua, quibus alii hiatus causa digamma adscripserunt, locorum, quibus reperiuntur, ratione diligenter habita, sunt exclusa, quae insuper adsint, jure cognatarum linguarum recepta. Longe tamen absit, ut contendamus, ut omnibus vocabulis, quae in linguis cognatis cum *w* incipiunt, digamma apud Graecos praefixum esset, quod ita a nobis positum esse velimus, ut ubi vestigia cognoscantur, ibi linguae cognatae rem retegunt. Quibus vero in vocibus digamma medias quoque syllabas invaserit, res omnino observationis est; in illa hiatus omissum digamma arguit **), in hac nulla re colligi potest, quam late patuerit usus; saepe eum "turbavit inconstantia usus in iisdem saepe vocibus" ***) et quia

*) *Buttmannus* etiam vocabula, quae digammate incipiunt, enumerat. Conf. ejus *Griech. Gramm.* §. 6. 6.

**) *Bopp.* Vergl. Gramm. pag. 145.

***) Conf. Heyn. l. c. p. 765.

eadem variatio in compositis cum praepositionibus sine digammo conspicua est, dum modo alterum sonum elidi, modo hiatum servari videmus - cfr. ἐπιάλμενος et ἐπάλμενος, ἔπᾶλτο et ἐπίαλτο — difficile est in re ambigua veritatem attingere. Eam ob causam haec omnia omisimus vocabula. Si vero quis omnia, quae de hac re disputata sunt, videre vult, is adeat, quaesumus, *Heynium* Tom. VII, 765—775 et *Thiersch*. Gr. Gr. §. 160. sq. ubi omnia in uno loco collecta inveniet.

Quae ad rem illustrandam e magna locorum copia apposuimus exempla - nam omnes locos congerere neque opus est, neque fieri potest - in his potissimum spectavimus, ut bona et provisa adesset exemplorum materies. Quam ob rem plerumque modo Homerum *), Hesiodum **) et Pindarum ***), qui omnium in manu sunt et apud quos res ad probabilitatem adduci potest, citamus, ita tamen, ut neque loca poetarum Aeolicorum silentie praeteriremus.

ἄγνυμι. Digamma voci esse praefixum testantur *hiatus*: Il. ε, 161. ϑ, 403. ψ, 341. Od. κ, 123.: *augmentum syllabicum*: ἔαξε Il. η, 270. ἔαγε Hes. Op. 534. ἐάγη Il. λ, 559. Apoll. Rh. γ, 954. ἐάγησαν Tryphiod. 586. *positio*: πάλιν ἄγεν Il. δ. 214. Compos. κατεάγοιντο Pol. VIII, 17. κατεάξαμεν Il. ν, 257. κατεαγῆναι Plat. Gorg. p. 469. κατέαξας Ael. Hist. Ann. X, 10. καυάξαις Hes. Op. 666. 691. ἐξεαγεῖσα Apoll. Rhod. δ, 1686. συνέαξε Il. λ, 114. ἀαγής Od. λ, 575. Cfr. etiam *Fακτός, κλάσμα Hesych.* — Derivatum ἀκτή apud Homerum plane vi digammatis fortioris i. e. consonantis carere videtur, cfr. Il. ν 322. φ, 76. Od. ε, 82. 151. 405. 425.

αἴνυμαι (pro αἴϱνυμαι? cohaeret igitur cum αἱρέω, qu. vide). Digammati patrocinatur compos. ἀποαίνυμαι Il. ν, 262. Confr. *Thiersch*. Gr. Gramm. §. 153. 6. et Sanscr. *wan*, un-

*) Sequimur plerumque editionem a *Crusio* curatam, Hann. 1837—1841.

**) *Hesiodi* carmina recensuit C. Goetlingius. Gothae 1831.

***) In citandis Pindari locis sequimur tam *Heynii* editionem, quam stereotypam.

de etiam Germ. *winnan*, Goth. *vinnan*, Anglos. *vinnan*. *Graff*, Allthd. Sprsch. I, 875. *Hesychius* habet *Γαίνυται* i. e. *Fαίνυται* ex emendatione *Thierschii* pro *γαίνεται*, *ἀνύει*.

αἱρέω quod quidem fortiore digammate apud Homerum vacuum est, in commissura vero vestigia digammatis ostendit. Cfr. *ἀποαιρέομαι*. Digamma etiam agnoscit *Buttmann* in Abhandl. der Berlin. Akad. 1826. p. 57. Cum hoc verbo conjunguntur*) formae: *ἀπηύρα* Hes. Th. 423. *ἐπαυρεῖ* Op. 419. *ἀπουράμενοι* Hes. Sc. 173. *ἐπαῦρον* Pind. Pyth. III, 65. *ἐπαύρῃ* Il. λ, 391. ν, 649. in quibus digamma loco suo mutato in vocalem *υ* abiit.

ΑΛΗΜΙ unde *ἑάλη* (et *ἐάλη*) Il. ν, 408. υ, 278. *ἐκέλευσα ἀλήμεναι* Il. ε, 823. *χείμεριον ἀλέν* Il. ψ, 420.

ἅλωναι. Cfr. *ἑάλωκεν* Aesch. Agam. 30. unde *εὐάλωκα* digammate in *υ* mutato, *ἑαλώκειν* Plut. Lys. 14. *ἠὲ ἁλῶναι* Il. μ, 172. *εἵμαρτο ἁλῶναι* Il. φ, 281. *λινοῦ ἅλοντε* Il. ε, 487.

ἄναξ. In Iliade loca duo et nonaginta digamma postulant, et alia quatuor et quinquaginta, dempta litera *ν* et alia, quadam minima mutatione vocis praecedentis facta, admittunt. Duo tantum ω 449. 452. adversantur. Postulant quoque *ἀνάσσω* et derivata omnia et praefigendum indicavit *Dionysius* Halic. l. c. Cfr. *Ἐπιάλτα ἄναξ* Pind. Pyth. IV, 159. XI, 94. *ἄνασσα* Il. ξ, 326. *ἠδὲ ἀνάσσει* Hes. Theog. 403. — De forma *ἤνασσε* cfr. Heynium, qui Tom. VII, 755. Bentlejum secutus, vult *ἐFάνασσε* ad exemplar vocabuli *ἐFάνδανε* pro *ἧνδανε*. *Alcaeus* etiam formam habet fragm. 53. Cfr. etiam *Etym. Gudian.* s. v. *εἰαμενή*.

---

*) *Pott.* Etym. Forsch. 226: "Die Wörter *ἀπαυρᾶν ἀπούρας, ἐπαυρεῖν* werden fälschlich mit Lat. *haurire* verglichen, wie denn auch *ἀρύειν* (d. i. *ἀνὰ-ῥύειν*) wenigstens mit *haurire* sich nicht vereinigen läßt, obgleich dies Buttmanns Meinung ist (Lex. I, 85.), eine andere Frage ist, ob sie mit *εὑρεῖν* in Verbindung stehen. Wie auch sey; digamma gibt sich auch in ihnen zu erkennen und jedenfalls wird es natürlicher erscheinen, sie mit *αἱρεῖν*, als nach *Thiersch* mit *Lat. Fraud* und *ἐρύειν* (vgl. *βρυτήρ*, *Thiersch.* S. 227) zu verbinden."

ἀνδάνω. Cfr. καὶ ἀνδάνει Od. β, 114. ἑάνδανον Herod. IV, 5. ἕαδε Herod. I, 151. IV, 153. ἕαδε Theocr. XXVII, 22. unde digammate in vocalem mutato εὔαδεν Il. ξ, 340. μάλα ἁδόντι Pind. Pyth. VI, 51. ἑαδότα Il. ι, 173.; — ἀφανδάνω ortum ex ἀ-Fανδάνω (displiceo) Od. π, 387. unde ἀφάδιος, - δος. Comp. ἀαδεῖν (pro ἀFαδεῖν), ἐπιανδάνει Il. η, 407. Cfr. etiam formas *Hesychii* γάδεσθαι ἥδεσθαι, γανδάνειν ἀρέσκειν. γαδεῖν χαρίσασθαι. Ab eadem radice ducta sunt: ἡδύς, Lat. *svavis*, Sanscr. *swâdas*, Angl. *sweat*, Lacon. βαδύς*). Hiatum admittit ut τε ἁδὺ Epich. fragm. 60. cfr. Fάδεα τέττιξ Alc. fr. 31. et compos. ἀηδής, ἀηδία, ἀηδέω, - ζω et ἀηδονή — simplex ἡδονή, Sanscr. *swâdanan* Homerus non habet, utpote Hexameter id non recipit.

ἀνήρ apud Dionys. Halic. l. c. inter exempla est vocum quod veteres Graeci digammate notarunt. Hiatum, si vis, ostendunt Pind. fragm. 99. et Hes. Op. 586. Vide Davesii Misc. Crit. p. 213. 253. 638. ubi duorum versuum testimonio tuetur, quod hiatus appareat ante ἀνήρ in Homero. Itaque dubitari nequit, sed plane anorganicum est, cfr. Sanscr. *nri* et Pers. *ner (vir)*.

ἅπτομαι Sanscr. *vâp* i. e. *vâ* cum *p* causale, cfr. *Lassen*. Instit. Linguae Pacrit. unde ἐάφθη sive ἑάφθη**) Il. ν, 543. ξ, 419. Compos. ἄαπτος.

ἄρα, ἀραῖος, ἀράομαι, ἀρείων, ἄριστος; Ἄρης, ἀρετή; ἦρα, Ἥρη, ἀρέσκω ἔραμαι (Lat. vercor), ἐρίηρα, ἔρανος, ἤρανος,

---

*) Cfr. verba *Pausaniae* V, 3. Ἠλεῖοι ὑπερήσθεντες — αὐτὸ τὸ χωρίον Βαδὺ ὀνομάζουσι καὶ ποταμὸν τὸν ῥέοντα ἐνταῦθα ὕδωρ Βαδὺ ἐπιχωρίῳ φωνῇ.

**) Spiritum asperum jam Aristarchus dedit et Venetus praebet, qua re *Spitzner* ἑάφθη recepit. *Wolf*, cui obtemperavit *Bothe*, lenem præfixit aspirationem. *Buttmann* in Lexil. II, 138. Aristarchum sequens derivat ἑάφθη ab ἕπομαι (sequor), sibi vero non constans est, alio loco — Gramm. Gr. II, 117. — aliam fovens senténtiam.

ἐπιήρανος, ἔρως, Sanscr. *waras,* ὄαρ quae voces significatione cohaerentes omnes formatae sunt ab una eademque radice *wri, war*:- e multis simul objectis aliquod legere, *malle* — cfr. Sanscr. *waram,* melior —, *optare.* Inde primum oritur ἀρά pro *Fαρά, preces,* supplicatio (in bonam et malam partem), derivataque ejus ἀραῖος, ἀράομαι quae tamen respuunt vocalium concursum. Ex *waram* formatur Comp. *warijas* et Superl. *waris'ta, maximus, excellentissimus,* quae respondent vocabulis Graecis ἀρείον, ἄριστον quibus digammatis vestigium inest*) et cum quibus vocabula Ἄρης, ἀρετή, Lat. *virtus,* Goth. *wairthi* et ἥρως, Germ. *Wehrer* , Angl. *warrior* Lexicographi**) conjungunt. Per productionem (Wriddhim) denique formatum est ex eadem radice *wri* ἦρα, proprie *Fαρα,* Sanscr. *wara, electio, gratiae, munus,* a quo vocabulo reliqua vocabula hujus stirpis descendunt, quae omnia hiatum admittunt et contractionem in commissura spernunt. Cfr. Ἴρῳ ἦρα Od. σ, 56. πολέμου ἔραται Il. ι, 64. ἐπιήρανα Od. τ, 343. ἐριήρος Il. ϑ, 266. ἐπίηρα Il. α, 572. Soph. *OT.* 1094. Aliter *Buttmann* (Lexil. I, 158) qui ἐπί-ἦρα legi jubet, at vide contra eum, praeeunte *Aristarcho, Passov* in Lexico, cujus tamen derivatio ab rad. ἀρ non probari potest, cum illa, ut derivata in lingua Latina ostendunt — cfr. *arti, armo, artu* — a vocali incipiat***).

ἀραιός quod non multum ab Homero frequentatur, hiatum admittit Il. σ, 411. υ, 37.

ἄριστον. Duobus tantum in locis Homericis Il. ω, 124. Od. π, 2. invenitur, quibus *Clarke* et *Bothe* lectionem ἐντύνεντ' ἄριστον (— — ◡) proposuit, quia ἄριστον apud posteriores poetas primam syllabam producit. Aliter *Wolf* et *Spitzner.*

ἄρνος Nomin. caret. Ex analogia cum Sanscr. wris'-ni (aries),

---

*) Conf. *Thiersch.* Gr. Gr. p. §. 153.

**) vide Passov. s. v. ἀρά.

***) Conf. *Pott.* Etym. Forsch. p. 124.

a radice *vris'* seminare, cognata cum *vris'*, unde ἐέρση, conjici potest, ut sonaret Nomin. *Fάρσνι*, cum, ut plerumque, *ri* vocali producta. Dum vero σ per assimilationem ante ν eliditur, oritur *Fάρνι*, et signo Nomin. addito *Fάρνις*. Hiatum vox patitur Il. δ, 158. 435. ϑ, 131. Epich. fragm. 92.

ἄστυ hiatum admittit Il. β, 803. φ, 309. et in numis Boeoticis reperitur *Fάστιος* *). Conf. etiam Sanscr. *was* habitare, unde *wâ-sja*, habitatio, cum quo cohaeret Graecorum ᾠον, quod in formula foederis inter Hierapytnios et Priansienses scribitur *βωΐον* **). Magna veri specie sonuit vox *Fώσιος* (cfr. ὀσίη, οἴη-κώμη), unde *F* et σ — inter duas vocales — abjectis ὤιον, contr. ᾠον, quae tamen Apostrophen postulat apud Homerum. Eadem radix *was* cum *wi* significat in constructione cum vocibus quae noctem indicant *degere* et convenit ideo cum ἰαύειν, nam in *Fας* est *Fα*, ut saepe, mutatum in *αυ* et σ ab sequentem vocalem adjectum ἰ-αύ-σ-ω. Hiatum ostendit Od. ω, 209; cfr. ἐν ἀγκοίνῃσι(ν) ἰαύεις Il. ξ, 213. ἰαῦσαι Od. λ, 261. Ulterius ad eandem radicem numerandae sunt formae ἄεσα, ἄσαμεν, ἀέσαμεν, ἄεσαν, ἀέσαι compos. ex praefixo *awa* et *was*, igitur *ἀFαFασάω*, contr. *ἀFάσω*, *ἀFάω*, unde terminatione Aoristi connexa ἄασα, ἄεσα. Inde pendet quomodo apud Homerum α modo longam, modo brevem habere potest mensuram, conf. *νύκτα μὲν ἀέσαμεν* Od. γ, 151. ἄεσα Od. τ, 342. contra *ἔνϑα δὲ νύκτ' ἄεσαν* Od. γ, 490. ο. 188. *νύκτ' ἀέσαι* 40.

ἑανός semper praecedentem syllabam positione format longam, cfr. *κατεχέυεν ἑανόν* Il. ε, 734. ἀμβρόσιος ἑανός Il. φ, 507. Argumento digammatis insuper sunt tam εἱανός, qui semel Il. π, 9. occurrit, quam rad. *wê* t e x e r e ***) idque hinc derivatum *wajana* t e x t u s. Ejusdem radicis esse potest: ἄτριον (ἤτριον) Theocr. XVIII, 33. unde ἐπήτριμος (proprie *bene textus*).

---

*) Vide *Eckhel*, Doctr. numor. Tom. I, Vol. II, 196.
**) Conf. *Valk*. Adon. pag. 98. (Heind.).
***) Cohaeret igitur cum ἕννυμι. Conf. etiam Passov. in Lexic. s. v.

ἔαρ, εἴαρος Hymn. in Cerer. 174. *ἐαρινός*, unde *εἰαρινός* Il. *β*, 89. 471. *ϑ*, 307. Hes. Theog. 279. Op. 75. Digammatis vestigia prae se etiam ferunt Hesychii forma *Fέαρ* et Boeoticum *Fίαρ*, Lat. *ver*.

ἕδνα. Omnes qui de hoc verbo quaesiverunt referunt id ad stirpem *Fάδ* (*ἀνδάνω, ἕδανος*), quae cum digammate incipit. Digamma requirunt *ἀπερείσια ἕδνα* Il. *π*, 178. *μυρία ἕδνα*; in formis *ἐέδνοισι* Od. *ζ*, 159. *ἔεδνα ϑ*, 318. *ἐεδνώσαιτο* Od. *β*, 53. *ἐεδνωταί* Il. *ν*, 382. digamma in *ε* mutatum est.

ἔϑνος sine controversia apud Homerum digamma habet. "Cujus locum contrarium inveni nullum." Spitzn.

εἶδον. Digammatis vestigia abunde exemplis probari possunt, cfr. *ἵνα εἴδομεν* Il. *α*, 363. *τοι εἰδέω* Il. *ξ*, 235. *τάχα εἴσομαι* Il. *ξ*, 8. *ἐεισάμενος* Il. *β*, 22. *τὲ εἶδος* Il. *γ*, 55. *καὶ εἴδωλον* Il. *ψ*, 104. *πρῶτα ἴδον* Il. *ψ*, 462. *ἡνίοχος ἰνδάλλεται* Il. *ψ*, 460. *τόδε οἶδα* (etiam *ὄϊδα* Alcm. fragm. ultim. apud Matth., *Γοῖδα Hes.*, Sanscr. *weda*, Goth. *wait*) Il. *δ*, 163.; *ἄρα ᾔδη* Il. *τ*, 115. *σάφα ἴσαμι* Epich. fragm. 98. o. s. p. Comp. *Ἀΐδαο* Hes. Op. 153. *ἀιδνῆς* Hes. Th. 860. *ϑεοειδής* Hes. Th. 350. *ἀλλοειδέα* Od. *ν*, 194. *διαείσεται* Il. *ϑ*, 535. et sim. Conf. Sanscr. *wid*, Lat. *videre* quae omnino congruunt cum Graec. *Fιδεῖν*, Lacon. *βιδεῖν*. Apud Sapph. legitur fragm. 2. *ὥς σε γάρ Fίδω*.

εἴκω. Digammatis vestigia ostendunt *οὐδενὶ εἴκων* Il. *χ*, 459. *ἔειξε* Alc. fragm. 80. Conf. Sanscr. *wic'*, separare, unde *wi-wiktas*, solitarius, et *Γῖξαι, χωρῆσαι Hesych.* i. e. *εἶξαι*. Quum vero in promtu est vocabulum a prima sua significatione *rei a aliquo loco remotae* recessisse et in illo sensu *separandi* remansisse, non errabimus, si ex eadem stirpe deducimus *ἕκας*, Hes. *βέκας*, ejusque derivata, quae omnia saepissime hiatum admittunt, ut: *δὲ ἕκας*, Il. *ε*, 791. *ἀλλὰ ἕκας* Od. *ο*. 33. *δὲ ἕκαστα* Hes. Th. 73. *προὔχοντο ἑκάσϑοτι* Od. *γ*, 8. *Ἀπώλλονος ἑκάτοιο* Hym. ad Vest. 1. *ὠδίνουσα Ἑκηβόλον* Hymn. ad Apoll. 45. Herodot. V, 59. *οὐδὲ ἐκηβολίαι* Il. *ε*, 54. *μέλποντες Ἑκάεργον*

Il. α, 474. Digamma etiam *Spitzner* concedere videtur in nova ed. Iliad. plurimis locis corrigens δ' ἕκαθεν in νῦν δὲ ἕκας, cfr. Il. ε, 791. ν, 107.

εἴκω (quod est Guna syllabae ἴκ-). De digammate vide Il. γ, 158. ο, 90. Epich. fragm. 113. Pind. Pyth. III, 106. Hes. Scut. 451. Theog. 572. Op. 71. Compos. ἀεικέα Hes. Th. 166. ἀϊκῶς Il. χ, 336. μενοικέα Il. ι, 90. ἀεκήλια Il. σ, 77. Dum κ Graecorum locum Sanscr. literae c' (ksh), ut saepe, sustinet, inter se respondent formae *wawic'* et *FεFικ*, unde digammate posteriori ejecto, oritur *Fείκω*, εἴκω. Sonum sibilantem servant vocabula ἴσκω, ἴσος quae vocali antecedente leguntur Il. π, 799. π, 41. α, 163. γ, 310. Pind. Nem. VII, 7. Ex eadem radice *Fισκ* cum praef *awa* i. e. *αFα* oritur *αFαFισκ* - alpha vero finiente praefixi mutato in ε et incipiente amisso - *FεFισκ*, unde (παντὰ) ἐΐσκω Il. ε, 181. ἔγωγε ἐΐσκω Il. λ, 197. ὦπα ἐΐσκειν Hes. Op. 62. ἐΐσος. Digamma duplex agnoscit *Buttmann* in Lexil. II, 82. de verbis ἴσκειν et ἐΐσκειν disputans. Conf. etiam ejusdem auctoris Gramm. Graeca II, 118.

ἑκυρός, Sanscr. *s'wa-s'uras*. In lingua Latina *swa* transiit in *so*, in locum posterioris s' successit in lingua Graeca κ, in Latina *c* — cfr. das'a, decem, δέκα. Forma plena igitur apud Graecos sonuit *σFέκυρος*, unde ἑκυρός. Analogiam praebet *σFανδάνω* et ἁνδάνω, *σFοῦ* et οὗ. Conf. *Buttm.* Lex. II, 163. Hiatum vox ostendit: Il. γ, 172.

αἰδοιός τέ μοί ἐσσι, φίλε ἑκυρέ, δεινός τε.

ἑκών. Cfr. δῶρα ἑκών Il. δ, 43. γε ἑκών Il. η, 197. et *Hesych.* Γέκαθα, ἑκοῦσα. Derivatum ἕκητι hiatum admittit Od. τ, 86. Alc. fragm. 17. Digamma adhuc probant composita ἀέκων Il. α, 301. 327. ρ, 666. ἀέκητι Apoll. Rhod. β, 797. Hes. Th. 529. *) Cognatum esse videtur cum Sanscr. *was'a*, voluntas. Per productionem (Wriddhim) formatum est ἦκα. Di-

*) Cfr. ἄεκων apud Eustath. pag. 754.

gamma reperitur Il. ω, 508. Od. ϱ, 254. sed derivata *) ἥσσων, jon. ἕσσων, ἥκιστος sine vestigio digammatis occurrunt.

ἔλδομαι. Cfr. ἅ ἔλδεται Il. ε, 481. ἐέλδεται Hes. Op. 381. ἐέλδοιϱ Il. α, 41. 455. 504. Hes. Scut. 36.

ἕλος, unde Ὑέλη, Οὐελια, Ἐλέα, Lat. *Velia*. De vi digammatis consonantis, ad tempora Homeri Il. τ, 221. Od. ξ, 474. jamjam amissa, vide Dionys. Hal. I, 20.

ἕλπω, ἕλπομαι, ἐλπίς. Conf. vocalem antecedentem Il. ι, 40, ν, 309. ο, 288. Od. β, 275. et passim. Compos. ἀελπτέοντες Il. η, 310. ἀελπτέα Od. ε. 408. ἀνάελπτα. Hes. Th. 660.

ʹΕΛΩ **), εἵλω, εἵλλω, saepius εἱλέω, Att. εἱλέω, *Sanscr.* *wel*, Goth. *walvjan*, Lat. *volvere*, Germ. *wälzen*, Angl. *villian*, Hes. Γηλιᾶσθαι (lege Γήλεσθαι) κατέχεσθαι et Γηλιώμενοι, κατεχόμενοι. Addimus haec exempla: χειμέϱιαι εἱλέωσιν Il. β, 294. ἐείλεον Il. σ, 447. ἐέλμεθα Il. ω, 662. ἐελμένοι Il. μ, 38. ἔελσαι Il. φ, 295. ἅλα ἔλσαι Il. α, 409. (εἱλύω) πάντα εἰλύαται Il. μ, 286. ποταμὸν εἰλεῦντο Il. φ, 8. ἐόλητο Apoll. Rh. γ, 471. νεφέλῃ εἰλυμένος Il. λ, 156. εἶλαϱ, Lat. *vallum*. Compos. πϱοςελεῖν (*Buttm.* Lexil. II, 159.), unde πϱοςελοῦμεν Arist. Ran. 730. πϱοςελούμενον Aesch. Prom. 435.

ʹΕΛΩ, ἑλίσσω, ἕλιξ, εἰλίποδες. Cfr. de his vocibus *Heyn.* l. c. 746. *Spitzn.* l. c. 123. *Buttm.* Lexil. II, 141—159. hiatum Od. ν, 28. Il. μ, 74. et positionem π, 569. Augmentum insuper digamma defendit. Ejusdem stirpis est vocabulum ὦλξ, quod cum digammate scriptum fuisse adsertum est ex κατὰ ὦλκα Il. ν, 707. Apoll. Rh. γ, 1333. εἰ ὦλκα Od. σ, 375. Huic sententiae assentitur etiam *Hermann* ad Orph. p. 736. additque vocabulum αὖλαξ, quod eadem origine est, pari usu viguisse. Cfr. ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι Hes. Op. 443. Aliter *Buttmann* Lexil. I, 243. Ceterum notandum est verbum ἕλκειν,

---

*) Conf. *Passov* s. v.

**) "Ich gehe von den Formen ἔλσαι und ἐελμαι aus, welche die einfachste Wurzel *ΕΛ* zeigen" Buttm. Lexil. II, 142.

Sanscr. *walg*, **Goth.** *valchan*, in Homericis sine vestigio digammatis esse. Formam εἴλκον invenis apud Tryph. 307.

'ΕΛΩ, εἶλον. Ipsa radix, nisi Il. β, 352. nullibi cum digammate consono deprehenditur, vocabula autem ejus stirpis ἕλωρ et ἑλώριον semper hiatum patiuntur; Il. ε, 684. Od. ε, 473. Il α, 4. Od. γ, 271. Augmentum ει etiam digamma indicat. *Heynius* de digammate dubius haec vocabula ab εἴλω, εἰλύω (involvo) descendere jubet.

ἕννυμι, Jon. εἵνυμι. De digammate *Hermann* ad Hymn. in Ven. 86., loca contraria enumerans, dubius est, at cum **Sanscr.** *was*, *induere*, **Goth.** *was-jan*, **Anglos.** *wat-ten* congruit *Fες*, unde *Fέσνυμι* — sec. V class. Conjug. — et per assimilationem *Fέννυμι*; digamma vero mutatum in spiritum asperum ἕννυμι. Ultimam stirpis literam fuisse sibilantem etiam exhibent formae temporum: Fut. ἕσσω pro *Fέσσω*, **Sanscr.** *wasije*, Aor. ἕσσα pro *ἔFεσσα*, Perf. εἷμαι pro *Fέσμαι* (sive potius *FεFεσμαι*), *Fέμμαι*. De digammate igitur dubitari nequit, cfr. τὲ ἕννυτ' Od. ε, 229. ἐνθάδε ἕννυσθαι Od. ξ, 514. δε εἵματα Il. ε, 905. ἔπλετο ἔσθος, Lat. *vestis*, Sanscr. *wastas*, **Goth.** *wasti*, **Franc G.** *veste*, Il. ω, 94. Compos. καταείνυον Il. ψ, 135. ἐπίεσθαι Pyth. Or. Herod. I, 47.

ἕο, εὗ, εἷο (ἑεῖο Apoll. Rh. α, 1032), οὗ, ἑοῖ, οἷ, *Foί* Sapph. fr. 2. σφι, ἕ, ἑε, ἕθεν, *Fέθεν* Alc. fr. 6. σφε, ψε. In his omnibus pronomen Sanscriticum *swa* recognoscimus. Apud Graecos *s* Sanscr. aut manet aut in spiritum asperum mutatur, et cum *F* respondeat literae *w* congrua inter se sunt σ*F*ε, '*F*ε et *swa*. Sed cum Graecis injucundae essent literarum conjunctiones σ*F* et '*F* aut primum aut secundum sonum abjiciebant, cfr. ἁνδάνω et ἔκυρος, formantes aut σέ (Lat. se), ἕ aut *Fέ*. Forma σε mature evanuit, at a ἕ in κοινῇ διαλέκτῳ et plurimis, a *F*ε — cfr. *F* ἕλετο Alc. frg. 56. — in lingua Epica vestigia deprehenduntur. Cum apud Graecos *F* saepe mutetur in φ, ab antiquiore ista radice forma Dativi σφι*) et Accus. σφε formasque

*) Conf. *Aesch.* Pers. 759. *Soph* Oid. Col. 1490. *Hesiod. Scut.*

Pluralium σφεῖς, σφῶν, σφίσι etiam manavisse certum est. Quod ad formas a vocali incipientes pauca tantum apud Homerum exstant exempla, quae digammati consonanti i. e. sono literae *Βαῦ* graviori repugnant. Resistunt quatuor loca, quibus mederi licet abjiciendo ν paragogico: πρόσθεν ἕθεν Il. ε, 56. 80. υ, 402. ἐκέλευσεν ἕο Od. η, 217. Accedunt — nam locus Od. σ, 111. nil impedit, quia ἕ supervacaneum esse videtur — loca Il. ξ, 162. ubi *Bentley* et *Hermann* (ad Orph. 778.) emendant: εὖ ἐντυνάσασα ἓ αὐτήν, cfr. Il. σ, 55. πυκάσασα ἓ αὐτήν, et Il. τ, 354. πειρήθη δ' ἕο αὐτοῦ. Cum hoc loco cfr. Apoll. Rh. Arg. γ, 594:

νόσφιν δ' οἷ αὐτῷ φατ' ἐοικότα μείλια τίσειν

quam lectionem *Brunck* in νόσφι δὲ οἱ mutavit. Sed cum multa loca occurrant, in quibus syllaba, in unam consonam literam desinens, non producitur, cfr. Il. ζ, 90. ν, 561. Od. α, 300. γ, 198. 308. Apoll. Rh. α, 643. Hes. Op. 526. nulla mutatione opus est, confirmantque sententiam digamma etiam vocalis munere fungi.

ἕος et ὅς. Radix Sanscr *swa* tamquam Adjectivum trium terminationum apparet in *swas*, *swa*, *swam*. Cum hac voce — σ*F* pro sw et σφ pro σ*F* — consontaneum est Graecorum σφός, σφή, σφόν, unde σφέτερος, σφεῖς, σφωίτερος c. s. p. Si vero *s* abjicitur et *F* in locum τοῦ w succedit, nascitur *F*ός (cfr. πάτερα *F*όν Hes. Scut. 59. πῆδα *F*όν Kor. fr. 10.), si *s* abjicitur et *F* in spiritum asperum mutatur, gignitur ὅς, si pro σ spiritus asper, pro *F* litera ε est positum, oritur ἑός. Forsan tamen est ἑός ab ὅς separandum et cum forma swi-ja conjungendum, igitur pro σ*F*ιός, ἱός, *F*εός, ἑός nam saepissime hiatum ostendit: δέ ἑόν Il. α, 533. ἔπειτα ἑῷ Il. λ, 47. μ. 84. ξ, 223. χεῖρα ἑήν Il. ι, 687. ἐσκίδναντο ἑήν Il. ψ, 3. δώσει ἑόν Il. ω, 296. ἐσκίδναντο ἑά Od. β, 258. γ, 387. ἔπειτα ἑήν Od. δ, 338. τελαμῶνα ἑῇ Od. λ, 614., quod, si jam *F* in sonum vocalis mutatum est, fieri, quamquam interdum fit, non debuerat.

---

113. *Hom.* Hymn. ad Pana 19 et Terr. 9.

'ΕΠΩ εἶπον quod vocabulum cum paucis aliis primam de digammate in Homerum reducendo suspicionem movit et propemodum est numerus versuum infinitus, qui illo indigere videntur. Conf. σάφα εἴπας Pind. Olymp. VIII, 61. τι ἔπος VI, 25. μέγα εἰπών Nem. VI, 45. ἄρα εἰπών Istm. VI, 81. καὶ εἴπατε Hes. Th. 115. Fείπην Alc. fr. 45. Sapph. fr. 26. Comp. ἀποείπῃ Il. ι, 510. ἀπτοεπές Il. ϑ, 209. ἀρτιεπής Il. χ. 281. Fέπος Boeckh. Corp. Inscr. nr. 11. Litera vocali ε in ο mutata eadem radix ἐπ conspicua est in ὄψ — cfr. rad. Sanscr. *wac'*, unde *wac'an*, Zent. *vác*, Lat. *vox* — et ὄσσα, Sanscr. *wácas*. Vestigia digammatis reperiuntur Il. α, 604. Od. λ, 421. Il. β, 93. Od. α. 282. β. 216. Hes. Th. 10. et in compos. ἄοπος, ἀοσσέω, ἀοσσητῆρα Il. ο, 254. 735.

ἔργον, Sanscr. *wrig'*, Anglos. *vearc*, *veorc*, *verc*, Angl. *work*, Goth. *vaurstv*, Germ. *Werah*. *Werk*, Suet. *verk*, ἐργάζομαι, Germ. *wirkjan*, *wirken*, Goth. *vaurkjan*, Anglos. *vircan*, *vercan*, *veorkan* (operari, facere); ubique fere vocalem antecedentem tuentur: λοίγια ἔργα Il. α, 573. μήδετο ἔργα Il. β, 38. οὔτε ἔργον Pind. Pyth. IV, 185. μέγα ἔργον Nem. X, 119. Fάργον Boeckh. Corp. Inscr. nr. 11. φίλα ἐργάζοντο Od. ω, 210. πολλὰ ἔοργεν Il. ε, 175. ἐσθλὰ ἔοργεν Il. β, 272. ἄνδρα ἐώργει Od. δ, 693. πολλὰ ἐοργώς Il. ι, 320. Compos. συνέεργον, ἄεργος Hes. Op. 44. 312. ταλαεργός Hes. Op. 46. κακοεργός Od. σ. 54. ὀβριμοεργός Il. ε, 403. Hes. Th. 996. Ab eadem radice descendit et ἔρδω. Nulla disquisitione, credimus, opus est ad probandam similitudinem inter Fεργ in ἔργω et Fερδ in Fέρδω, difficilior est quaestio, unde venerit δ. Verisimile est id in locum gammatis venisse, ut in dialectis δίφουρα et γέφυρα, δᾶ pro γᾶ e. s. p. in primis cum a verbo Fέρδω tam pauca vestigia sive formae exstant, ut non dubitamus, quin ἔρδω verbum in dialectis tantummodo usitatum appellemus, ex quo casu et fortuito formae quaedam in linguam vulgarem transierunt. Conf. Boeoticum Fρέδω quod veluti conjungit ἔρδω et ῥέζω. Hiatum invenies Il. ξ. 261. Od. ο, 360.

ἔργω, ἐέργω, εἴργω, εἴργνυμι. ἐργάθω, ἕρκος, ἑρκίον, ὄρχος. Digamma voci subnexum fuisse patet ex augmento — cfr. ἐεργον Od. η, 88. ἐέργει Il. β, 617. ἐέργνυ Od. κ, 238. — et forma epica ἐέργω, unde εἴργω i. e. ἐFέργω (Germ. einpfergen) est contractum. Semel tantum in Homericis occurrit forma εἴργω cum vocali praecedente: Τῆλέ με εἴργουσι Il. ψ, 72. sed sine dubio lectio est corrigenda. μ' ἐέργουσι forsan auctori est restituendum, quo restituto omnes difficultates tolluntur. Compos. etiam vocales distineant: ἀποέργει Il. ϑ, 325. Od. γ, 296. ἀποέργαθε Il. φ, 599. Od. φ, 221.

ἐρέω, εἴρω, ἐρέομαι, ἔρομαι: εἴρηκα. *Heyne* Tom. VII, 751. exposuit, cum dupplex sit vocis significatio, verbum ἐρέω dico — conf.

Sanscr. *swar* dicere — digamma habuisse, ἐρέω *interrogo* spiritu leni elocutum esse poetam. Exempla favent praecepto, vide Od. β, 162. ν, 7. et augmentum syllabicum ει rem comprobat. Cum verbo ἐρέω dico conjungendum est εἴρω *sero* — conf. *verba serere* — unde ἔερτο Od. ο, 460. ἐερμένον Od. σ, 296. Hymn. ad Apoll. 104. De vocabulo εἰρηνή cfr. Dionys. Hal. l. c.

ἐῤῥω. Cfr. βεῤῥειν apud Hes. et hiatum Il. θ, 239. ι, 364. σ. 421. Comp. ἀέῤῥει Alc. fr. 88.

ἐρύω digamma habere docet Heyne et inde hiatum valde frequentari. Pauca sufficiant exempla Il. α, 190. 485. γ, 271. Od. δ, 666. Pind. Ol. X, 7. positio reperitur Il. ρ, 419. Conf. insuper Sanscr. *wri*, Goth *warjan*, Germ. *warjan*, *werjan*, *wehren*, Suet. *värja*, Anglos. *varian*, *verian*. De deriv. αὐέρυσαν cfr. *Boeckh.* über d. Versm. des Pind. Compos. προέρυσσεν Il. α, 308. nullam subit contractionem.

ἕσπερος semper vim digammatis consonantis tuetur, cfr. Od. α, 422. 423. Hes. Op. 552. Pind. Isthm. VIII, 94. et Lat. *vesperus*, Franco G. *owest*, Germ, *west*, Anglos. *vest*.

ἔτης non saepe reperitur, sed hiatum constanter habet, vide Il. ζ, 239. η. 295. ι, 464. π, 456. 674. Od. δ, 16. ο, 273. et in tabula Eleatica Ϝέτης.

ἔτος numquam certo deprehenditur hiatu, nam versus, in quibus occurrit, a veteribus valde varie scripti sunt; cfr. Il. β, 328. υ, 255. Latinorum vero *vetus* i. e. annosus, Sanscr. *witas* et Compos. αὐτοέτης Od. γ, 322. ἐξαέτης Od. γ, 115. πενταέτηρος Il. β, 403. Od. τ, 420. ἐπετήσιος pro ἐϜετήσιος Od. η. 118. sonum defendunt et satis rem comprobant Ϝέτος Tab. Heracl. I, 3. 5. Boeckh. Corp. Inscr. nr. 11. et Hes. forma Ϝέτος.

ἐτώσιος. Sunt qui declaraverint omnes hiatus sine virtute digammatis ferri posse, sic ex. gr. Il. ε, 854. δίφροιο ἐτώσιον Il. ξ, 407. χ, 292. ὦκυ ἐτώσιον, quia syllaba οιο in Homero solennem efficit hiatum et υ non lubenter eliditur. Significatio vocis vero radicem indicat, quae a digammate incipiebat. Vocabulum ortum credimus ex ἄημι, Germ. *wehen*, Sanscr. *wami*, unde *wata*, (ventus) i. e. Ϝετο. Hinc patet, qui dici a poeta potuerit: πολλὰ ἐτώσιον Od. χ, 273. παντὰ ἐτώσιον Od. χ, 256. οὔτε ἐτώσια Hes. Th. 182.

ἧλος. Digammati patrocinatur compos. ἀργυρόηλος Il. β, 45. γ, 334. 361. Od. ν, 261. Conf. *Hesychii* Ϝάλλοι Lesb. pro ἧλοι.

ἰάχω. Quamquam hoc vocabulum ejusque derivata ἰαχή, ἰωή, ἴωχα, ἰωχή, ἰωχμός per se hiatum proprie dictum habere non possunt, saepius tamen ante illa syllaba brevis et in consonam et in vocalem terminata

producitur, ut Il. δ, 456. ξ, 1. et alibi. Adde ἐπίαχον pro ἐϜίαχον Il. ε, 860. η, 403. ι, 50. αὐΐαχος pro ἀϜίαχος Il. ν, 41. Quint. Smyrn. ιγ, 70. De digammate igitur dubitari nequit. Verisimile etiam est, consentaneumque cum Sanscr. wi-wac', *magna voce dicere*, verbum sonuisse Ϝι-Ϝάχω, et cum Ϝι, ut *wi* Sanscr., sit praefixum Ϝάχω, Aeol. Ϝάκχω, unde nomen Propr. βάκχος, ex ἰάχω, Aeol. ἴακχω. formatur ἴακχος.

ἰδέ. Jam *J. H. Vossius* ad Hymn. in Cer 190. annotavit τέ ante ἰδέ numquam fere vocalem abjicere. Etiam *Spitzner* in nova edit. Iliad. multa loca, ubi plures editores Schol. brevium adducti auctoritate τ' ἠδ' pro τ' ἰδ' scripserunt, ita sanavit, ut lectionem τὲ ἰδ' restitueret. Cfr. *Spitzn.* ad Il. β, 697. δ, 382. ζ, 469. κ, 573. μ, 311.

ἵεμαι. Cfr. Il. β, 154. λ. 537. Od. γ, 160.

ἱέραξ, unde ἵρηξ et ἴρηξ illud Jonum, hoc Atticorum. Digamma divinatur ex forma Hesychii βείρακες et Epich. fragm. 45.

ἵκω, ἱκάνω, ἥκω quae sine vestigio digammatis deprehenduntur, composita vero ut ἀΐκη Il. ο, 709. ἄϊκτος, διΐξομαι Il. ι, 61. id stirpi fuisse affixum significant. Productione (Gunà) ab hac radice ortum volumus: οἶκος, locus ubi ingreditur, Sanscr. *wes'-as*, Lat. *vicus*, Germ. *wich*, Anglos. *vic*, unde Ϝοίκια in inscriptione Borg., οἰκέω. οἴκοθεν, οἴκονδε, οἴκαδις Epich. fragm. 19. Digamma observatur Il. λ. 632. ν, 664. ϱ, 738. Od. α, 232. Pind. Nem. VI, 42. X, 8. Pyth. VIII, 72. Praefigendum indicant Dionys. Halic. et Hesych.

Ἴλιος saepissime hiatum ostendit. Cfr. *Spitzn.* l. c. pag. 131.

ἴον, ἰοειδής Recte quidem *Spitzner* animadvertit, voces in locis obvenire, de quibus judicium fieri nequit Od. ι, 426. ξ, 50. Confer tamen Latinorum *violam* et Sanscr. *wis'a*, quod significat: 1° herbam, quae liquorem purpureum continet. 2° aerugo. 3° venenum. Id causae est, cur cum ἴον conjungamus ἴος Theognis 451.

Ἶρις. Conf. δὲ τὲ Ἶριν et quod supra pag. 30. attulimus.

ἴς, Ϝις, plur. ἶνες, Lat. *vis*, δὲ ἶν Il. η, 269. χρόα ἶνεσιν Il. ψ, 191. κατὰ ἰνίον Il. ε, 73. διὰ ἰνίον Il. ψ, 495. τὲ ἶφι Il. α, 38. Derivatum ἴφθιμος hiatum respuit, sed compos. ἄϊνος explicare si quis velit, ad vim digammatis ei est confugiendum.

οἶμος. De hac voce idem valet ac de vocabulo ἴον, compos. ἄοιμος tamen plus ad auctoritatem digammatis efficit.

οἶνος. Vocabulum productione (Gunà) ortum a Ϝῖνος demonstrant Lat. *vinum*, Germ. *wein*, Anglos. *vin*. De digammate conf. *Hesych.* Γοῖνος; ejus vestigia servarunt forma simplex, ut Il. ζ, 258. κ, 579. λ, 775. atque derivatum οἴνοψ Il. ψ, 316. Od. β, 421. ε, 132. in formis vero composit. abjecta est. Ab eadem radice quam οἶνος, cujus vocis significatio ducta est a facultate *vitis* sese *viendi* — conf. Sanscr.

ϝέ, Goth. *withan*, Lat. *viere* — descendit ἴτεα, *Fιτεα*, Hes. Lat. *vitex*, Germ. *wida*, *weide*, Isl. *vidhir*. Adde hiatum Od. κ, 510. Annumerare licet ἴτυς, quod vocabulum hiatum patitur Il. δ, 486.

οὐλαμός. Raro hoc vocabulo usus est poeta, de digammate conf. Il. δ, 251. 273. υ. 379. et *Γόλαμός*, διωγμός. *Hesych.*

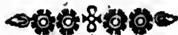
οὐρέω, οὐρανός. In lingua Sanscrita significat *wâri aquam*, cum quo congruit Hesych. βαρος, λιβάδιον, gutta. Dum vero ut in βούλομαι pro βόλομαι ante sequentem liquidam vocalis in diphtongum producitur, gignitur *Fovρ*, quae radix etiam sequitur ex forma Imperfecti ἐούρουν, cum augmentum syllabicum admittat. Contracto *wâri* in *wri* et s' desiderativo (*Bopp*. Gramm. Sanscr. reg. 539.) apposito formatur *wris'*, *guttatim decidere*, rorare, unde per Gunam *wars'a*. In hoc cognoscimus ἔρση ros, ἐρσω apud Nicandrum. Plerumque *F* in ε abiit. Conf. ἐέρση, quondam ἐέρση Il. λ, 53. ξ, 351. Hes. Th. 83. ἐερσήεις Il. ω, 419. Compos. ἀπόερσε Il. ζ, 348. ἀποέρσῃ Il. φ, 283. ἀποέρσειε Il. φ, 329. Conf. *Buttm.* Lexil. II. 169.

ὠθέομαι, Imperf. ἐώθουν,

ὠνέομαι, ὦνος, Sanscr. *wasna*. Augmenta digamma defendunt.

ὥς. Huic particulae Bentley digamma adscivit, Heyne abjudicavit. Animadvertere tamem licet permagnum versuum numerum, in quibus syllaba brevis, quae ὥς antecedit, producitur. Sic Il. β, 190. ε, 476, ι, 155. Conf. Apoll. Rh. Arg. β, 566:

ἅλμη ἀναβρασθεῖσα νέφος ὥς· αὖε δὲ πόντος.

Errata graviora.

Pag.	8.	lin.	10.	leg.	*Fόν*.
—	—	—	11.	—	ὄν.
—	20.	—	34.	—	Virg. Aen. V. 432.